

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 17. oktoober 2016
(OR. en)

13026/16

CFSP/PESC 796
PE 99
COPS 292

MENETLUSTE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 12898/16

Teema: ÜVJP aruanne – meie prioriteetid 2016. aastal

Delegatsioonidele edastatakse „ÜVJP aruanne – meie prioriteetid 2016. aastal“ nõukogu poolt 17. oktoobril 2016 kinnitatud kujul.

ÜVJP aruanne – meie prioriteedid 2016. aastal**Sissejuhatus**

Kõrge esindaja esitas 2016. aasta juunis Euroopa Ülemkogule ELi üldise välis- ja julgeolekupoliitika strateegia. 2016. aasta teisel poolaastal võetakse ELi üldises strateegias määratletud prioriteetsete valdkondade osas järelmeetmeid ja rakendatakse neid, eelkõige on nendeks valdkondadeks vastupanuvõime suurendamine, integreeritud lähenemisviis konfliktidele ja kriisidele, julgeolek ja kaitse ning sise- ja välispoliitika vahelise seose tugevdamine, pöörates tähelepanu rände ja terrorismivastasele võitlusele. Strateegia rakendamiseks tehtav töö tugineb kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi rakendamisalasele tegevuskavale ning nõukogu 2016. aasta oktoobri järeldustele. Samuti tõhustatakse jõupingutusi, mida tehakse teavitamise ja avaliku diplomaatia valdkonnas, ning selleks, et tugevdada üldsuse vastupanuvõimet kolmandate poolte teostatava teabega manipuleerimise ja ELi vastaste sõnumite edastamise suhtes, ning et pälvida ELi kodanike ja kolmandate riikide elanike tähelepanu.

ÜVJP keskendub 2016. aastal eelkõige jätkuvalt sellele, et leida lahendus ELi naabruses valitsevatele tõsistele kriisidele, kaitstes samas inimõigusi, ning saavutada kogu maailmas rahu ja stabiilsus ning neid tugevdada, sealhulgas ka ÜJKP missioonide ja operatsioonide kaudu. Euroopa Liidust idas paneb Euroopa julgeolekukorra olemuse proovile Venemaa-poolne rahvusvahelise õiguse rikkumine ja Ukraina destabiliseerimine, mis lisanduvad pikaleveninud konfliktidele laiemas Musta mere piirkonnas. Euroopa Liidust lõunas jätkuvad jõupingutused, et teha lõpp Süüria konfliktile. Lisaks piirkondliku ebastabiilsuse ja julgeolekukriisi süvenemisele avaldab Süüria kriis mõju ka ELi siseselt suure julgeolekuriski näol ja turvalisse keskkonda pagevate inimeste massilise liikumise tulemusel.

EL keskendub ka sellele, et edendada positiivseid arenguid, näiteks Iraanis, kus EL jätkab oma tööd ühise laiaulatusliku tegevuskava rakendamisel ning uuendab kahepoolseid suhteid. Muud prioriteedid hõlmavad ELi tegevuse jätkamist Liibüas. EL tugineb oma aktiivsele rollile Aafrikas ning jätkab rahu ja vastupanuvõime tugevdamist, muu hulgas ÜJKP missioonide ja operatsioonide kaudu. EL jätkab samuti tööd toimivate partnerluste arendamiseks Kesk- ja Kagu-Aasias ning edendab üliolulisi Atlandi-üleseid suhteid. 2016. aasta oktoobris Brüsselis toimunud Afganistani teemaline konverents oli oluline võimalus, et tugevdada rahu, stabiilsust ja julgeolekut. EL jätkab koostööd Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga, tunnistades mitmepoolsusel tugineva rahvusvahelise süsteemi tähtsust.

Tervikliku lähenemisviisi kajastamiseks viidatakse käesolevas aruandes vajaduse korral ÜVJPga mitte seotud poliitikatele ja vahenditele.

GEOGRAAFILISED PIIRKONNAD

EUROOPA JA KESK-AASIA

Idanaabras / idapartnerlus

Demokraatlikud, stabiilsed ja jõukad idapoolsed naaberriigid on endiselt ELi prioriteet. ELi lähenemisviisi idapartnerlusele tugineb jätkuvalt põhimõtetele, mis kiideti heaks 2015. aastal Riias toimunud tippkohtumisel ning nähti ette Euroopa naabruspoliitika läbivaatamisel. EL püüab säilitada idapartnerluse mitmepoolse koostöö kaasavust. 2016. aasta mais toimunud idapartnerluse ministrite kohtumisel arutati reformide jätkamise vajadust ja piirkonna stabiilsust, pidades silmas 2017. aastal toimuva järgmise tippkohtumise ettevalmistamist.

EL keskendub oma suhetes Gruusia, Moldova Vabariigi ja Ukrainaga jätkuvalt asjaomaste assotsieerimislepingute rakendamisele, mis aitab nimetatud riikides reformiprotsesse juhtida. Gruusia ja Moldova Vabariigiga sõlmitud assotsieerimislepingud jõustusid 1. juulil 2016; Ukrainaga sõlmitud assotsieerimislepingut kohaldatakse ajutiselt.

Viisanõude kaotamine, mis on Moldova Vabariigi osas juba kehtestatud, on oluline ja kindel märk kasust, mida annab ELiga assotsieerimine. Komisjon esitas 2016. aasta esimesel poolaastal seadusandlikud ettepanekud viisanõude kaotamiseks Gruusia ja Ukraina kodanikele, kellel on biomeetriline pass; sellele eelnes komisjoni antud kinnitus, et kõnealused riigid on edukalt täitnud kõik viisanõude kaotamise tegevuskavades kehtestatud tingimused.

Suhetes assotsieerimislepingu sõlmimist mitte soovivate idapartneritega – Armeenia, Aserbaidžani ja Valgevenega – töötab EL välja atraktiivseid ja vastastikku kasulikke alternatiive, mis põhinevad ühistel väärtustel ja ELi aluspõhimõtetel, et edendada ulatuslikku koostööd ja reformiprotsesside jätkumist Ida-Euroopa partnerriikides.

Ukraina majandusolukord on stabiliseerunud suuresti tänu rahvusvahelisele ja ELi toetusele. Kuigi algatatud on muljetavaldav arv reforme, tuleb nende rakendamise ja kestlikkuse tagamiseks jätkata jõupingutusi, eelkõige õigusriigi, korruptsioonivastase võitluse ja välisinvesteeringutele soodsa keskkonna loomise valdkondades. EL jätkab Ukrainas institutsioonilise muutuse, moderniseerimise ja stabiliseerimise edendamist, kasutades sel eesmärgil korrapärast kõrgetasemelist poliitilist dialoogi ja Euroopa naabruspoliitika rahastamisvahendi programmide õigeaegset rakendamist. Jätkub koostöö energeetika valdkonnas, sealhulgas jätkatakse läbirääkimisi, et sõlmida strateegilist energiapartnerlust käsitlev vastastikuse mõistmise memorandum. Käesoleval aastal toimuvad ELi ja Ukraina iga-aastane tippkohtumine ning assotsiatsiooninõukogu kohtumine annavad täiendava tõuke Ukraina poliitilisele assotsieerimisele ja majanduslikule integratsioonile ELiga.

EL jätkab nn Normandia formaadi ja kolmepoolse kontaktrühma raames tehtavate diplomaatiliste jõupingutuste toetamist, et täielikult rakendada 2014. ja 2015. aastal sõlmitud Minski kokkulepped, ning jätkab rahalise ja mitterahalise toetuse osutamist OSCE erakorralisele vaatlusmissioonile Ukrainas. EL järgib pühendunult oma poliitikat mitte tunnustada Krimmi ja Sevastopoli ebaseaduslikku annekteerimist, mistõttu kehtestati Venemaa suhtes ka piiravad meetmed. EL on jätkuvalt avatud kõigile ettepanekutele, mille eesmärgiks on kaubandusprobleemide (sealhulgas Venemaa poolt Ukraina vastu suunatud survemeetmed) konstruktiivne lahendamine, ning seda hoolimata sellest, et kolmepoolsed ELi, Ukraina ja Venemaa läbirääkimised põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu rakendamise üle ei andnud 2015. aasta detsembris tulemusi. Võetakse järelmeetmeid nn talvepaketi raames toimuvate kolmepoolsete gaasialaste läbirääkimiste osas.

Moldova Vabariigis 2015. aastal valitsenud poliitiline ebastabiilsus on oluliselt takistanud reformikava osas edusammude tegemist. Kuigi Moldova Vabariik on endiselt habras, on ta 2016. aastal taastanud oma stabiilsuse uue valitsuse ametisse nimetamisega jaanuaris. EL jätkab olukorra tähelepanelikku jälgimist, nagu seda nähti ette 2016. aasta veebruaris vastu võetud nõukogu järeldustes, ning keskendub hädavajalikele võtmetähtsusega reformidele. EL on jätkuvalt valmis abistama Moldova Vabariiki, sealhulgas tehnilise abi andmise ja projektide toetamisega, näiteks vastastikuse hindamise missioonide ja kõrgetasemeliste nõuandjate kaudu. EL on jätkuvalt pühendunud sellele, et toetada Moldova Vabariigi territoriaalset terviklikkust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piiride raames, ning toetada jätkuvalt Transnistria konflikti lahendamise protsessi ning jõupingutusi, mida OSCE selles valdkonnas teeb.

Gruusias toimusid 2016. aasta oktoobris parlamendivalimised. EL tervitas Gruusias toimunud parlamendivalimisi, mis toimusid üldiselt rahumeelselt ja nõuetekohaselt. Hoolimata mõnedest vägivaldajuhtumitest valimisjaoskondade lähedal ja valimisjaoskondades endis, oli OSCE/ODIHRi valimiste vaatlusmissiooni esialgne järeldus, et valimised olid konkurentsipõhised, hästi juhitud ning nende käigus austati põhivabadusi. EL ootab koostöö alustamist demokraatlikult valitud uue parlamendi ja valitsusega pärast valimisprotsessi lõpuleviimist ning kutsub kõiki parlamendi uue koosseisu liikmeid tegema koostööd Gruusia huvides. EL toetab jätkuvalt Gruusia jõupingutusi, mille eesmärgiks on tulla toime Gruusia separatistlikes piirkondades Abhaasias ja Lõuna-Osseetias asetleidnud konflikti tagajärgedega, sealhulgas ELi vaatlusmissiooni ning Lõuna-Kaukaasia ja Gruusia kriisi jaoks nimetatud ELi eriesindaja tegevuse kaudu. EL järgib rangelt oma poliitikat, milleks on Gruusia suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse ja riigi rahvusvaheliselt tunnustatud piiride toetamine.

ELi suhetes **Armeeniaga** on tähelepanu keskmes läbirääkimised uue raamlepingu üle, millega hoogustatakse meie kahepoolsete suhete intensiivsemaks muutmist. Lisaks kiidetakse ühiselt heaks uued partnerlusprioriteedid, millega asendatakse Euroopa naabuspoliitika tegevuskava, mis ei ole enam ajakohane. Pärast eelmisel aastal läbiviidud põhiseaduse referendumit on oluline, et Armeenia rakendaks uue valimisseaduse ning kõik OSCE ja Euroopa Nõukogu soovitusel aegsasti enne järgmisi parlamendivalimisi, mis toimuvad 2017. aastal. EL kannab peamise abiandjana enamuse eelseisvate parlamendivalimiste finantskoormusest.

ELi ja **Aserbaidžaa**ni dialoogi eesmärk on käivitada läbirääkimised uue ulatusliku lepingu üle. Kuigi inimõiguste olukord on riigis mõnevõrra paranenud, on siiski jätkuvalt tegemist mureküsimumusega. Aserbaidžaan etendab võtmetähtsusega rolli ELi energiavarustuse mitmekesistamises. Lõunapoolne gaasikoridor võib pärast valmimist suurendada Aserbaidžaa

EL toetab jätkuvalt vahendamisalaseid jõupingutusi, mida teevad OSCE Minski rühma kaasesimehed, et leida läbirääkimiste teel lahendus Mägi-Karabahi konfliktis küsimuses.

Nõukogu nõustus 2016. aasta veebruaris tühistama enamiku **Valgevene** suhtes kehtestatud piiravatest meetmetest, tunnistades et riigi poolt viimasel kahel aastal astunud sammud on aidanud parandada ELi ja Valgevene vahelisi suhteid. Samas on EL endiselt mures seoses inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte järgimise olukorraga riigis. EL mõistab hukka surmanuhtluse kasutamise ja kutsub Valgevenet tungivalt üles viivitamatult kehtestama hukkamiste suhtes ametliku moratoriumi, mis oleks esimene samm surmanuhtluse kaotamise suunas. Nüüd on avanenud võimalus, et ELi ja Valgevene suhted arenevad positiivsemas võtmes, mis hõlmab ka töö alustamist ühiste partnerlusprioriteetide heakskiitmiseks. EL suurendab toetust Valgevene jõupingutustele riigi kaasajastamiseks. Valgevene astunud konkreetsed sammud universaalsete põhivabaduste, õigusriigi põhimõtte ja inimõiguste austamiseks on jätkuvalt võtmetähtsusega ELi ja Valgevene tulevaste suhete kujundamisel.

Venemaa

Venemaa on ebaseaduslikult annekteerinud Krimmi ja Sevastopoli ning jätkab Ukraina destabiliseerimist, mis mõjutab jätkuvalt Venemaa suhteid ELiga. Liit viib jätkuvalt ellu kahetasandilist lähenemisviisi, millega ühendatakse järjekindlus ja diplomaatilised kontaktid ning mis on kooskõlas välisasjade nõukogu 2016. aasta märtsi istungil toimunud arutelu tulemustega, millega esitati viis põhimõtet koostöö tegemiseks, ning Euroopa Ülemkogu 2015. aasta märtsi järeldustega, millega seoti Venemaa suhtes kehtestatud piiravate meetmete kestus Minski kokkulepete täieliku rakendamisega.

Kuigi ELi ja Venemaa dialoog ja koostöö on Ukraina konfliktile lahenduse puudumise tõttu jätkuvalt piiratud ning neid raskendab ka Venemaa poolt alates 2015. aastast Süürias läbiviidav sõjaline tegevus, hoiab EL suhtluskanalid avatuna ning teeb Venemaaga valikuliselt koostööd ELile selget huvi pakkuvates küsimustes, nagu näiteks Süüria, Liibüa, Lähis-Ida rahuprotsess, Afganistan, Iraan ja ülemaailmsed küsimused. Samuti jätkatakse piirkondlikke ja piiriüleseid koostööprogramme.

EL kutsub Venemaad jätkuvalt üles täitma oma rahvusvahelisi kohustusi, mis puudutavad näiteks teiste riikide suveräänsuse ja territoriaalse terviklikkuse austamist, õigusriigi põhimõtet ja hea valitsemistavaga seotud küsimusi ning WTOd. Võttes arvesse Venemaal toimuvat kodanikuühiskonna survestatmist, inimõiguste probleemset olukorda ja ajakirjandusvabaduse piiramist, jätkab liit inimõiguste valdkonna küsimuste tõstatamist oma suhtluses Venemaa partneritega ning tõhustab oma toetust Venemaa kodanikuühiskonnale ja inimestevahelisi kontakte. EL võttis teadmiseks OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (OSCE/ODIHR) poolt tõstatatud mureküsimused seoses põhivabaduste ja poliitiliste õiguste piiramise, rangelt kontrollitava meedia ja kodanikuühiskonna survestatmise suurenemisega, samuti ka seoses puudustega kandidaatide registreerimisel ja õigusraamistikus, mis mõjutas Venemaa Föderatsioonis negatiivselt valimiskeskonda enne Riigiduumi valimisi. EL ootab, et Venemaa ametivõimud teeksid kõik endast oleneva, et käsitleda kõnealuseid mureküsimusi ODIHRi soovitude põhjal. EL ei tunnusta Krimmi ja Sevastopoli ebaseaduslikku annekteerimist Venemaa Föderatsiooni poolt ja seega ei tunnusta valimiste korraldamist Krimmi poolsaarel. EL ootab samuti, et kõik riigid, kes saavad abistada lennu MH17 tragöödia eest vastutavate isikute uurimist ja neile süüdistuste esitamist, ka teeksid seda, nagu nõutakse ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonis 2166.

Türgi

EL on 2015. ja 2016. aastal teinud tööd, et konsolideerida ja arendada kõrgetasemelist dialoogi ja koostööd Türgi kui kandidaatriigi ja võtmetähtsusega partneriga ka rände-/pagulaskriisist kaugemale ulatuvates küsimustes; seda tõendasid ka pärast 2015. aasta sügist ja Euroopa Ülemkogu 2015. aasta oktoobri järeldusi intensiivsemaks muutunud kõrgetasemelised kontaktid ELi ja Türgi vahel. Kuigi kontaktide käigus käsitleti eelkõige rände-/pagulaskriisi, kulmineerusid need 29. novembril 2015 toimunud tippkohtumisega, millel tunnistati, et ELi ja Türgi jaoks on oluline teha tihedat koostööd küsimustes, mis pakuvad mõlemale poolele elulist huvi.

EL mõistis teravalt hukka Türgis 15. juulil 2016 toimunud riigipöördekatse. Riigipöördekatsele järgnes erakorralise seisukorra väljakuulutamine 21. juulil. EL mõistis nõukogu 18. juuli 2016. aasta järeldustes riigipöördekatse teravalt hukka, kordas oma täielikku toetust riigi seaduslikele institutsioonidele ning kutsus üles pidama täielikult kinni Türgi põhiseaduslikust korrast, rõhutades õigusriigi põhimõttele kindlaks jäämise tähtsust. EL rõhutas vajadust austada demokraatiat, inimõigusi ja põhivabadusi ning kõigi õigust õiglasele kohtumenetlusele, täielikus vastavuses Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga, sealhulgas selle protokolliga nr 13 surmanuhtluse igas olukorras kaotamise kohta. Kõnealuseid sündmusi arvesse võttes järgib EL nimetatud küsimusi äärmiselt tähelepanelikult ning on samas jätkuvalt pühendunud koostöö tegemisele demokraatliku, kaasava ja stabiilse Türgiga, et käsitleda ühiseid probleeme.

2015. aasta novembris toimunud ELi ja Türgi tippkohtumisel algatati uuendatud koostöö Türgiga (ühinemisläbirääkimistele uue hoo andmine, viisanõude kaotamise kiirendamine, rahastamise suurendamine Türgi pagulasrahastu kaudu 3 miljardi euro mahus ning pagulasi ja rände haldamist käsitleva ühise tegevuskava aktiveerimine). Samuti lepidi kokku, et struktureeritud ja tihedam kõrgetasemeline dialoog on väga oluline, et edendada ELi ja Türgi suhete potentsiaali: korrapärased tippkohtumised kaks korda aastas; laiaulatuslikud ja korrapärased poliitilise dialoogi kohtumised ministrite / kõrgete esindajate / volinike tasandil, mis toimuvad lisaks korrapärasele assotsiatsiooninõukogu kohtumistele; korrapärane arutelu ja koostöö välis- ja julgeolekupoliitika, sealhulgas terrorismivastase võitluse küsimustes, ning kõrgetasemelised dialoogid võtmetähtsusega temaatilistes küsimustes, nagu majandus ja energeetika.

Tippkohtumisele järgnes ELi ja Türgi kõrgetasemeline poliitiline dialoog, mis toimus 25. jaanuaril 2016 Ankaras. Lepiti kokku ühine kuuekuuline töökava. Lisaks andis kõrgetasemeline poliitiline dialoog võimaluse laiaulatuslikult ja sidusalt arutada kõiki mõlema poole jaoks võtmetähtsusega küsimusi, mis läbi antakse sisendeid tulevaste ELi ja Türgi tippkohtumiste ettevalmistamiseks.

28. jaanuaril 2016 toimus Istanbulis kõrgetasemeline energiadialoog. Kõrgetasemeline majandusdialoog toimus 25. ja 26. aprillil 2016 Ankaras ja Istanbulis. EL ja Türgi käivitasid ettevalmistused tolliliidu tugevdamiseks ja ajakohastamiseks ning komisjon viib praegu lõpule mõjuhinnaanalüüsi, mille eesmärgiks on esitada 2016. aasta neljandas kvartalis läbirääkimisjuhiste kavand.

Pagulas- ja rändekriisi erakordse kiireloomulisuse tõttu kutsus eesistuja Donald Tusk kokku riigipeade ja valitsusjuhtide erakorralise kohtumise Türgiga. Pärast 7. märtsil 2016 toimunud esimest kohtumist kiideti 18. märtsil 2016 Türgiga heaks ühisavaldus, mis tugines ELi–Türgi tegevuskavale ning mille eesmärgiks oli muu hulgas lõhkuda inimsugeldajate ärimudel ja kõrvaldada stiimulid ELi suunduvate ebaseaduslike rändeteede kasutamiseks, tehes seda kooskõlas ELi ja rahvusvahelise õigusega. Ühisavalduse rakendamisel tehtud edusammudele antud viimaste hinnangute kohaselt¹ annab pärast avalduse jõustumist toimunud piiriületuste ja hukkunute arvu märkimisväärne langus tunnistust sellest, et avalduse elluviimine on olnud tulemuslik, ning eelkõige sellest, et rändajaid ja pagulasi ära kasutavate sugeldajate ärimudelit on võimalik lõhkuda. Kuigi Kreeka suunaliste rändajate vood on selgelt väiksemad kui enne avalduse jõustumist, tuleb neid hoolikalt jälgida. Seepärast on oluline olukorda pidevalt jälgida ja võtta ennetavaid meetmeid. Mis tahes esilekerkivate ohtude käsitlemiseks tuleb tugevdada suhtlust ja teabevahetust Türgi ja ELi ametiasutuste vahel. ELi siseselt on võetud meetmeid, et kaitsta haavatavaid piire. Pärast Bulgaaria ametivõimude esitatud palvet täiendava toetuse saamiseks, on Frontex järk-järgult tugevdanud oma kohalolekut Bulgaaria piiril Türgiga (ning Serbiaga). Türgi peaks jätkama jõupingutusi, et rakendada ühisavaldus tõhusal ja jätkusuutlikul viisil. EL tunnustab Türgit lahkuse eest enam kui kahe miljoni Süüria pagulase vastuvõtmisel ja nende vajaduste käsitlemisel.

Türgi pagulasrahastu loodi vastusena vajadusele märkimisväärselt suurendada rahastamist, et toetada Türgis viibivaid Süüria pagulasi. Rahastu tegevuse keskmes on humanitaarabi, haridus, rände haldamine, tervishoid, omavalitsuste taristu ning sotsiaal-majanduslik toetus. Rahastu on nüüd täielikult toimiv ning suur osa 2016.–2017. aastaks ettenähtud 3 miljardi euro suurusest summast on eraldatud. Türgi kodanikele viisanõude kaotamise küsimuses peab Türgi täitma veel seitse tingimust 72st tingimusest, mis on määratletud viisanõude kaotamise tegevuskavas. Pidades kahetsusväärseks Türgi poolt sellega seoses tehtud ühepoolseid avaldusi, millel ei ole õiguslikku mõju, toonitab EL, kui oluline on nii tagasivõtulepingu kui viisanõude kaotamise tegevuskava täielik ja tulemuslik rakendamine kõigi ELi liikmesriikide suhtes, sealhulgas justiits- ja siseküsimustes tehtav koostöö ning kõigi ELi liikmesriikide kodanike mittediskrimineeriv viisavaba juurdepääs Türgi territooriumile.

¹ COM(2016) 634 final, 28. september 2016.

9. septembril 2016 toimus Ankaras kõrgetasemeline poliitiline dialoog, mis hõlmas arenguid erinevates koostöövaldkondades, sealhulgas võtmetähtsusega arengud välispoliitikas, terrorismivastane võitlus, ränne, energia ja majandussuhted. EL kordas oma toetust Türgi rahvale ja demokraatlikele institutsioonidele ning edastas samas selge sõnumi, et Türgi peab austama õigusriigi põhimõtet, kaitsma ajakirjandusvabadust ning tagama kõigi õiguse õiglasele ja nõuetekohasele kohtumenetlusele. Samuti arutati kurdide olukorda ja kurdi küsimust. EL märkis, et igasugune vägivald ja terrorirünnakud tuleb lõpetada ning kehtestada tuleb relvarahu, millega kaasneb poliitiline protsess.

EL võttis 2015. aasta detsembris teadmiseks komisjoni kavatsuse esitada mitut peatükki käsitlevad ettevalmistavad dokumendid 2016. aasta esimeses kvartalis, ilma et see mõjutaks liikmesriikide seisukohti. EL märkis samuti, et Türgi saab ühinemisläbirääkimiste tempot kiirendada, tehes edusamme kriteeriumide täitmisel, vastates läbirääkimisraamistiku nõuetele ja austades oma lepingulisi kohustusi ELi suhtes. EL kutsub Türgit jätkuvalt üles viima kooskõlas läbirääkimisraamistikuga oma poliitika järk-järgult vastavusse ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga.

Türgi peab pühenduma ühemõtteliselt heanaaberlikele suhetele ning vaidluste rahumeelsele lahendamisele vastavalt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjale, pöördudes vajaduse korral Rahvusvahelise Kohtu poole. Sellega seoses väljendab liit veel kord tõsist muret ja soovib Türgil tungivalt vältida liikmesriikide vastu suunatud mis tahes ähvardusi või tegevust, pingete tekitamist ja tegevust, mis kahjustab heanaaberlikke suhteid ja vaidluste rahumeelset lahendamist. Lisaks rõhutab EL taas kõigi ELi liikmesriikide suveräänseid õigusi. Nende hulka kuulub muu hulgas õigus kooskõlas ELi *acquis* ja rahvusvahelise õigusega, sealhulgas ÜRO mereõiguse konventsiooniga, sõlmida kahepoolseid lepinguid ning uurida ja kasutada oma loodusvarasid; EL rõhutab samuti vajadust austada liikmesriikide suveräänseid õigusi oma territoriaalmere ja õhuruumi üle. Türgit kutsutakse tungivalt üles ilmutama vaoshoitust ja austama Küprose suveräänsust oma territoriaalmere üle ning Küprose suveräänseid õigusi oma majandusvööndis.

Hoolimata korduvatest üleskutsetest ei täida Türgi jätkuvalt oma kohustust rakendada täielikult ja mittediskrimineerivalt assotsieerimislepingu lisaprotokolli kõigi liikmesriikide suhtes, kuigi selle täitmine muudaks läbirääkimisprotsessi oluliselt hoogsamaks. Kui kõnealuses küsimuses edusamme ei tehta, kohaldab EL jätkuvalt 2006. aasta meetmeid, millel on jätkuv mõju läbirääkimiste üldisele edenemisele. Pealegi ei ole Türgi kahjuks seni saavutanud edu enda ja Küprose Vabariigi vaheliste suhete vajalikus normaliseerimises. EL tuletab meelde oma seisukohta, mis käsitleb ELi liikmesriikide ühinemist rahvusvaheliste organisatsioonidega.

Märkides viimase aasta jooksul toimunud arengut paremuse poole ning nagu läbirääkimiste raamistikus on rõhutatud, ootab EL, et Türgi toetaks aktiivselt läbirääkimisi, mille eesmärk on saavutada Küprose probleemi õiglane, igakülgne ja kestav lahendamine ÜRO raamistikus, vastavalt ÜRO Julgeolekunõukogu asjakohastele resolutsioonidele ja kooskõlas ELi aluspõhimõtetega. Türgi võetavad kohustused ja konkreetne panus sellise igakülgse kokkuleppe saavutamiseks on endiselt väga olulised.

Lääne-Balkani riigid

ELi tähelepanu keskmes on 2016. aastal olnud järgmiste poliitilise stabiilsuse ja julgeolekuküsimuste käsitlemine: Serbia ja Kosovo* vaheliste suhete normaliseerimise protsessi toetamise jätkamine, Kosovo ja endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi poliitilisest polariseerumisest tulenevate stabiilsusriskide leevendamine, Bosnia ja Hertsegoviina riikluse toimimise ja sotsiaal-majandusliku arengu tugevdamine, Serbia ELi suunalise orientatsiooni konsolideerimine ning reformide ja õigusriigi täiendav tugevdamine Albaanias ja Montenegros. EL on jätkuvalt pühendunud sellele, et säilitada Lääne-Balkani riikide väljavaated saada ELi liikmeks. Samuti rõhutab EL jätkuvalt asjaomaste Lääne-Balkani riikidega peetavas dialoogis oma ootusi, et kõnealused riigid süvendaksid veelgi koostööd välispoliitika küsimustes ning viiksid oma seisukohad järk-järgult vastavusse ELi välispoliitikaalaste seisukohtadega, eelkõige sellistes küsimustes, kus on kaalul olulised ühised huvid, näiteks piiravad meetmed.

* Kõnealune nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

Belgradi ja Priština vaheliste suhete normaliseerimise protsess (ELi toetatud dialoog) peab jätkuma heauskselt nii 2016. aastal kui ka hiljem ning mõlemad pooled peavad rakendama kõik dialoogi käigus sõlmitud kokkulepped. Kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi vahendatud kõrgetasemelise dialoogi kohtumised Priština ja Belgradi vahel peaksid jätkuma. Pärast Serbias ja Kosovos asetleidnud valimisi on protsess saanud uue hoo. Serbia ja Kosovo ELiga ühinemise perspektiivi edendamisel on jätkuvalt väga oluline, et tehtaks täiendavaid edusamme dialoogi kõigi kokkulepete rakendamisel.

Kuigi **Kosovos** ei ole opositsioon enam ühtne, on ka 2016. aastal riskifaktoriks märkimisväärne polariseerumine, mis võib põhjustada opositsiooni poolseid üksikuid vägivallategusid. Euroopa Liidu õigusriigimissiooni (EULEX KOSOVO) volitusi pikendati 2018. aasta juunini. ELi ja Kosovo vaheline stabiliseerimis- ja assotsieerimisleping jõustus 1. aprillil 2016 ning stabiliseerimis- ja assotsiatsiooninõukogu esimene istung toimub enne 2016. aasta lõppu.

Kosovo tegi märkimisväärseid edusamme viisanõude kaotamise tegevuskava nõuete täitmisel, mille tulemusel esitas komisjon 2016. aasta mais ametliku ettepaneku Kosovo kandmiseks Schengeni viisanõudest vabastatud riikide nimekirja, eeldades, et selleks päevaks, kui Euroopa Parlament ja nõukogu nimetatud ettepaneku vastu võtavad, on Kosovo ratifitseerinud Montenegroga ühise piiri märkimise lepingu ning saavutanud paremaid tulemusi võitluses organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastu. EL tuleb meelde, et täita tuleb kaks allesjäänud kriteeriumi. EL tuleb samuti meelde, et nagu teiste viisanõude kaotamisest kasusaajate puhul, võidakse asjaomaste tingimuste mittejärgimise puhul kohaldada kaitseklauslit.

2015. aasta detsembris avati **Serbiaga** kaks esimest läbirääkimispeatükki, misjärel on oluline, et ühinemisläbirääkimiste käigus käsitletakс õigusriigi küsimusi. 2016. aasta juulis avati kaks asjaomast peatükki (23. peatükk – kohtusüsteem ja põhiõigused, ning 24. peatükk – õigus, vabadus ja turvalisus), mis peaks muu hulgas innustama saavutama häid tulemusi kõnealustes valdkondades. EL innustab Serbiat jätkama seda positiivset suundumust ning intensiivistama õigusreforme ja nende tõhusat rakendamist põhivaldkondades, milleks on kohtureform, korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus ning sõna- ja meediavabadus. Erilist tähelepanu tuleb pöörata põhiõiguste täielikule austamisele, sealhulgas kõige haavatavamate rühmade, eelkõige romade kaitsmisele ning samuti vähemuste kaitse alaste õigusaktide tõhusale rakendamisele, rahvusvähemuste mittediskrimineerivale kohtlemisele kogu Serbias, sealhulgas sellistes valdkondades nagu haridus, vähemuskeelte kasutamine ning vähemuskeelse meedia ja usutalituste kättesaadavus, samuti seksuaalsel sättumusel või soolisel identiteedil põhineva diskrimineerimise kõrvaldamisele.

2016. aasta aprillis toimusid ennetähtaegsed üldvalimised, mille tulemused andsid selge toetuse peaminister Vucici poliitikale ELiga integreerumiseks; uus valitsus peab keskenduma võtmetähtsusega reformidele. Samuti on oluline, et Serbia säilitaks konstruktiivse meelelaadi kõigi oma naabrite suhtes ja jätkaks positiivset osalemist piirkondlikes koostööalgatustes. EL kutsub Serbiat jätkuvalt üles viima kooskõlas läbirääkimisraamistikuga oma poliitika järk-järgult vastavusse ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga.

Nõukogu palus 2016. aasta septembris, et Euroopa Komisjon esitaks arvamuse **Bosnia ja Hertsegoviina** poolt esitatud ELi liikmeks astumise avalduse kohta. Väga oluline on, et jätkuks sotsiaalmajanduslikele küsimustele, õigusriigile ja avaliku halduse reformile keskenduva reformikava ja selle tegevuskava tõhus elluviimine. EL pöörab erilist tähelepanu Sejdic/Finci kohtuotsuse rakendamisele.

2016. aasta juulis parafeeriti protokoll stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu kohandamiseks, et võtta arvesse Horvaatia ühinemist ELiga. 2016. aasta augustis loodud ELi küsimuste koordineerimismehhanism peab toimima tõhusalt, et stabiliseerimis- ja assotsiatsioonikomitee ning stabiliseerimis- ja assotsiatsiooninõukogu kavandatud istungid saaksid olla tulemuslikud, pidades silmas ka komisjoni arvamuse esitamise protsessi, mis on seotud ELi liikmeks saamise taotlusega. 2016. aasta septembris allkirjastati uus IMFi rahastamiskokkulepe. ÜRO Julgeolekunõukogus toimub 2016. aasta novembris hääletus Bosnias ja Hertsegoviinas läbiviidava ELi sõjalise operatsiooni (EUFOR/ALTHEA) volituste uuendamiseks. Bosnia ja Hertsegoviina kavatseb samuti teha edusamme, et täita NATO liikmesuse nõudeid.

Olukord endises **Jugoslaavia Makedoonia vabariigis** on jätkuvalt ebakindel, ennetähtaegsed üldvalimised (milles lepidi kokku 2015. aasta juunis/juulis nelja peamise erakonna vahel sõlmitud poliitilise kokkuleppega, mida EL toetas ning millega nähti ette valimiste toimumine 2016. aasta alguses) on juba kaks korda edasi lükatud, kuid on nüüd määratud 11. detsembrile 2016. Valitsus peab siiski käsitlema süsteemseid õigusriigiga seotud probleeme, mis ilmnesid avaliku elu tegelaste ebaseadusliku jälgimise tulemusel. Nende küsimuste käsitlemata jätmine võib põhjustada poliitilise ebastabiilsuse ja rahutuste jätkumist. Jätkub nn Kumanovo kohtuprotsess isikute üle, keda süüdistatakse terrorismis. EL ootab, et riik käsitleks heanaaberlikke suhteid Kreeka ja Bulgaariaga, tehes seda kooskõlas nõukogu 2015. aasta detsembri järeldustega, ning viiks ellu peamiste erakondade juhtide poolt 2. juunil sõlmitud kokkuleppega võetud asjakohased kohustused. EL jätkab olukorra tähelepanelikku jälgimist ning on endiselt pühendunud endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi ELiga ühinemise protsessi toetamisele.

Montenegro valitsus ja peamised opositsioonierakonnad kiitsid 2016. aasta kevadel heaks võimu jagamise korra, mille eesmärgiks oli korraldada 2016. aasta oktoobris usaldusväärsed üldvalimised, mis kinnitaksid riigi poliitilist küpsust. Juunis avati veel kaks ühinemisläbirääkimiste läbirääkimispeatükki ning järelejäänud läbirääkimispeatükkide avamiseks ja sulgemiseks on väga oluline, et Montenegro jätkaks edusammude tegemist õigusriigi valdkonnas, sealhulgas positiivsete tulemuste saavutamist võitluses organiseeritud kuritegevuse ja korruptsiooni vastu. NATO liikmesriigid allkirjastasid 2016. aasta mais Montenegro ühinemisprotokolli ning praegu toimub selle ratifitseerimine. Riigi Euroopa-Atlandi integratsioon mõjutab positiivselt stabiilsust laiemas piirkonnas.

Albaania on jätkuvalt teinud edusamme, et käsitleda ühinemisläbirääkimiste alustamiseks määratletud viit peamist prioriteeti (avaliku halduse reform, kohtusüsteem, korruptsioonivastane võitlus, organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus, inimõigused, sealhulgas vähemuste kaitse ja omandiõiguste rakendamine). Tagada tuleb nende kestlik, ulatuslik ja kaasav rakendamine. Albaania parlament võttis 2016. aasta suvel vastu peamised õigusaktid, et viia läbi ulatuslik reform, millega suurendatakse kohtusüsteemi sõltumatust ja vastutust ning mille rakendamise alustamine peaks olema käesoleval aastal võimalik. Kõnealuste prioriteetide osas tuleb teha täiendavaid jõupingutusi.

Lääne-Balkani rändetega seotud lahendamata **rändeküsimuste** käsitlemise aitamiseks peab 2016. aastal jätkuma tihe kooskõlastamine ja koostöö piirkonna riikidega, mis hõlmab ka järelmeetmeid seoses abiga, mida on antud piiride haldamiseks, vastuvõtusuutlikkuse parandamiseks ja smugeldajate võrgustikega võitlemiseks. Teistes Lääne-Balkani piirkonna riikides tuleb teostada alternatiivsete rändeteedega seotud situatsiooniplaneerimine ning eelkõige ELi ametite kaudu asetleidev pidev seire on prioriteetne meede, et pidurdada piirkonnas võimalikke uusi arenguid smugeldamise valdkonnas.

Kaasav **piirkondlik koostöö ja heanaaberlikud suhted** on endiselt väga olulised, et tagada stabiilsus ja Lääne-Balkani riikide väljavaated saada ELi liikmeks. 2016. aastal tuleb jätkata jõupingutusi kaasavuse toetamiseks, eelkõige seoses piirkondlike õigusriigi valdkonna algatuste/foorumitega. 1. juunil Sofias toimunud Kagu-Euroopa koostööprotsessi tippkohtumisel ning Berliini protsessi raames 4. juulil 2016 toimunud Pariisi konverentsil (Lääne-Balkani tippkohtumine) arutati pakilisi poliitilisi küsimusi, transpordi- ja energiaühenduvuse edendamist piirkonnasiseselt ning piirkonna ja ELi vahel. Pariisi konverentsil käsitleti ka noortealgatusi, nagu näiteks Lääne-Balkani riikide noortele suunatud positiivne tegevuskava, mis käivitati 2015. aastal Brdo-Brijuni protsessi raames. 2016. aasta juunis kinnitatud piirkondliku koostööõukogu programmis (2017–2019) rõhutatakse täiendavalt põhiküsimusi, nagu näiteks õigusriik, majanduse juhtimine ja avaliku halduse reform, millega tagatakse suurem integratsioon Lääne-Balkani piirkonnas ja piirkondliku koostööõukogu teiste liikmetega. EL toetab jätkuvalt kaasavat piirkondlikku koostööd tugevdavaid algatusi ja struktuure Kagu-Euroopas ja Lääne-Balkani piirkonnas.

EL on määratlenud Lääne-Balkani piirkonna prioriteetsena **terrorismivastase võitluse** alases välistegevuses. Euroopa välisteenistus ja komisjoni talitused tõhustavad terrorismi- ja vägivaldse ekstremismi vastase võitluse alast koostööd ELi ametite ja Lääne-Balkani asjaomaste ametiasutuste vahel, keskendudes Sloveenia algatatud Lääne-Balkani terrorismivastase võitluse algatuse kaudu kooskõlastamisalastele jõupingutustele. Euroopa välisteenistus, komisjoni talitused ja teised sidusrühmad valmistavad ühinemiseelse abi rahastamisvahendi raames ette 2017.–2019. aasta piirkondliku abiprojekti, mis käsitleb terrorismivastast võitlust, organiseeritud kuritegevust ja julgeolekut piiridel.

Lääne-Euroopa

ELi suhetes **Šveitsiga** on 2016. aasta väga oluline. Šveitsi põhiseaduse kohaselt peab Liidunõukogu 9. veebruari 2014. aasta rahvahääletuse tulemusest tulenevalt võtma 2017. aasta veebruariks vastu rakendusaktid. Need võivad olla vastuolus ELi ja Šveitsi vahelise isikute vaba liikumise lepinguga. Nii Šveits kui EL peavad tegema strateegilisi valikuid. Meie suhete laad sõltub mõistagi selle protsessi tulemustest.

Šveitsiga jätkus tihe koostöö ja teabevahetus sellistes valdkondades nagu Lõuna-Kaukaasia (Šveitsi OSCE eriesindaja), demokraatiale ülemineku protsess Põhja-Aafrikas, Lähis-Ida rahuprotsess ja Iraan. Kuigi ELi ja Šveitsi vahel ei ole sõlmitud seisukohtade ühtlustamise lepingut, on tõenäoline, et Šveits jätkab oma seisukohtade ja meetmete autonoomset ühtlustamist ELi seisukohtade ja meetmetega.

ELi ja **Norra** vahel on väga hea ja tihe koostöö välispoliitika valdkonnas, eelkõige Lähis-Ida (Norra on ajutise kontaktkomitee eesistuja), Süüria, Venemaa/Ukraina ja Arktika küsimustes. Norra osaleb samuti rahukõnelustes Colombias (kaasvahendaja koos Kuubaga). Norra on jätkuvalt tähtis partner energiajulgeoleku, julgeoleku, rände, kliimamuutuste vastu võitlemise, kriiside lahendamise, arenguabi ja inimõiguste edendamise valdkonnas.

Suhted **väikeriikide Andorra, Monaco ja San Marinoga** on hoogustunud pärast seda, kui 2015. aasta alguses alustati läbirääkimisi ühe või mitme assotsieerimislepingu sõlmimiseks.

Läbirääkimisprotsess jätkub 2016. aastal, mil toimub ELi asjaomase *acquis* mahukas sõelumine nelja vabaduse valdkonnas ning arutatakse meie suhete tulevast institutsionaalset struktuuri.

Kesk-Aasia

EL keskendub Kesk-Aasias kooskõlas 2015. aasta juunis vastu võetud **ELi Kesk-Aasia strateegiaga** majandusarengu ja hea valitsemistava edendamisele, et tugevdada piirkonna stabiilsust. EL püüab edendada koostöid (eelkõige Afganistaniga), tehes seda koostöös teiste piirkonnas aktiivsete riikide ja organisatsioonidega. Lisaks majandusarengule ja heale valitsemistavale püüab EL edendada täiendavat koostööd haridussektoris, vee- ja keskkonnaküsimustes, õigusriigi valdkonnas ning tõhustada inimõiguste kaitset. Institutsionaalsed suhted on tugevad, mida tõendab 2016. aasta mais toimunud kõrgetasemeline poliitiline ja julgeolekudialoog ning 4. oktoobril toimunud ELi ja Kesk-Aasia ministrite kohtumine.

Oluline on tagada ELi ja **Kasahstani** vahelise laiendatud partnerlus- ja koostöölepingu edukas ajutine kohaldamine ja ratifitseerimine. **Kõrgõzstanis** toimuvad 2017. aastal presidendivalimised ning võimu edukas ja demokraatlik üleminek on kogu piirkonna jaoks oluliseks edumudeliks. **Usbekistanis** algas Karimovi-järgne ajajärk ning ELi jaoks on tähtis luua kontaktid Kesk-Aasia suurima rahvaarvuga riigi uue juhtkonnaga. **Tadžikistan** on silmitsi arvukate probleemidega, mille põhjused ulatuvad majanduslangusest üha repressiivsemate meetmeteni opositsiooni suhtes, mida tuleb tähelepanelikult jälgida. **Türkmenistaniga** sidemete tugevdamine on oluline, võttes eelkõige arvesse, et riik omab potentsiaali olla oluline gaasitarnija lõunapoolsesse gaasikoridori.

Arktika piirkond

Ülemaailmne tähelepanu **Arktika piirkonna** suhtes on märkimisväärselt suurenenud, võttes arvesse kliimamuutustest tulenevaid probleeme ja võimalusi ning pidades silmas juurdepääsu uutele energia- ja maavarade allikatele ja uute laevateede kasutuselevõtmist. Kõrge esindaja ja komisjon esitasid 2016. aasta aprillis ühisteatise Euroopa Liidu integreeritud Arktika-poliitika kohta, mida nõukogu tervitas oma 20. juuni 2016. aasta järeldustes. See poliitika võtab arvesse nimetatud hiljutisi arenguid, kohaliku elanikkonna sotsiaal-majanduslikke ootusi ning vajadust säilitada Arktika piirkonnana, kus tehakse konstruktiivset rahvusvahelist koostööd.

Lõunanaabrus

Piirkonna poliitiline, majanduslik ja julgeolekualane stabiliseerimine on ELi poliitikas kesksel kohal. EL käivitab lõunanaabruse riikidega uue koostööetapi, mille eesmärk on tõhustada partnerlust läbivaadatud Euroopa naabruspoliitika raames, tuginedes suuremale diferentseerimisele ja ühisvastutusele. Samuti jätkab EL edasise piirkondliku integratsiooni edendamist, seda eelkõige Vahemere Liidu raames tehtavate algatuste kaudu, ning Araabia riikidega peetava dialoogi tõhustamist, arendades koostööpotentsiaali selliste organisatsioonidega nagu Araabia Riikide Liiga ja Islami Koostöö Organisatsioon.

EL hoogustab oma tegevust nende riikidega, kus rakendatakse poliitilisi ja majandusreforme, nagu näiteks Tuneesia, Jordaania ja Maroko. See toob kaasa tihedama poliitilise dialoogi, märkimisväärse ELi finantsabi (toetused ja laenud), kokkuleppe meie partnerluse prioriteetide kohta ning edusammud peamistes poliitikavaldkondades. Julgeoleku valdkonnas on EL käivitanud partneritega terrorismivastase võitluse alased dialoogid, järgides seega nõukogu järeldusi ning Euroopa Ülemkogu liikmete poolt 2015. aasta veebruaris tehtud avaldust, ning Euroopa naabruspoliitika läbivaatamisel on tehtud ettepanek võtta meetmeid partnerite vastupanuvõime tugevdamiseks ohtude vastu, nagu võitlus terrorismiohu vastu ja radikaliseerumise ennetamine ning julgeolekusektori reformi ja piirihalduse toetamine. Ka rände juhtimise valdkonnas jätkatakse dialoogi prioriteetse tegevusena. Jordaania ja Liibanon saavad ulatuslikku toetust, mida antakse ELi kokkulepete kaudu, kuna need riigid etendavad võtmetähtsusega rolli, olles vastu võtnud peaaegu 2 miljonit Süüria pagulast².

EL toetab **Tuneesia** demokraatiale üleminekut ja suurendab oma toetust riigi püüdlustele lahendada kriitilised probleemid ning edendada pikaajalist stabiilsust, vastupanuvõimet, head valitsemistava, sotsiaal-majanduslikku arengut ja julgeolekut; seejuures tugineb EL ühisteatisele, mille komisjon ja kõrge esindaja esitasid 2016. aasta septembris.

² Vt teatis uue partnerlusraamistiku kohta.

Liibüas toetab EL presidendi nõukogu ja rahvusliku kokkuleppe valitsust, mis moodustati pärast seda, kui 2015. aasta detsembris allkirjastati ÜRO poolt toetatud Liibüa poliitiline kokkulepe ja võeti vastu ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioon 2259, et aidata neil teha lõpp praegusele poliitilisele ja julgeolekukriisile. EL on mobiliseerinud 100 miljoni euro suuruse koostööpaketi, millega toetatakse rahvusliku kokkuleppe valitsust ja Liibüa rahvast ning millest osa juba rakendatakse.

ELi eesmärk on tugevdada oma strateegilist dialoogi **Marokoga** ning seda eelkõige julgeoleku, demokraatlike reformide ja rände valdkonnas, et saada üle hiljutistest arengutest ning arendada meie partnerluse potentsiaali täielikku kasutamist.

Alžeeria on julgeoleku- ja energiaküsimustes osutunud usaldusväärseks partneriks. Praegu peetakse läbirääkimisi uute partnerlusprioriteetide üle.

Samuti peab EL partnerlusprioriteetide üle läbirääkimisi **Egiptusega**, kellega on meie suhetes jätkuvalt kesksel kohal demokraatlikud reformid, sotsiaal-majanduslik areng ja inimõigused, võttes arvesse Egiptuse kesksel rolli piirkondlikus julgeolekus, sealhulgas terrorismivastases võitluses.

Kooskõlas Euroopa naabruspoliitika läbivaatamisega peetakse partnerlusprioriteetide üle läbirääkimisi ka **Jordaania** ja **Liibanoniga**.

Lähis-Ida rahuprotsess

Seiskunud Lähis-Ida rahuprotsessi kontekstis tugevdab EL, sealhulgas ELi eriesindaja kaudu, oma koostööd osapoolte ja rahvusvaheliste partneritega, et luua läbirääkimisi soodustavat õhkkonda. EL kordab oma kindlat pühendumist kahe riigi kooseksisteerimisel põhinevale lahendusele ja oma poliitikameetmetele, nagu on esitatud järjestikustes nõukogu järeldestes, ja oma muresid seoses seda lahendust ähvardavate suurenevate ohtudega. EL tuletab meelde, et rahvusvahelise õiguse kohaselt on asundused ebaseaduslikud, takistavad rahu saavutamist ja ähvardavad muuta kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduse võimatuks, ning kordab veel kord oma tugevat vastuseisu Iisraeli asunduspoliitikale ja sellega seotud tegevusele, nagu näiteks lammutustegevus ja konfiskeerimine, sealhulgas ELi rahastatud projektide puhul. EL on sügavalt mures selle pärast, et jätkuv vägivallatsükel on viinud Iisraelis ja Palestiina aladel paljude inimeste kaotuseni. EL mõistab kindlalt hukka kõigi osapoolte terroriaktid ja vägivalda mis tahes asjaoludel, sealhulgas laste elude kaotuse.

Lähikuudel on väga oluline koostöö, mida tehakse neliku raames ning teiste piirkondlike ja piirkonnaväliste sidusrühmadega, et tagada tugevdatud mitmepoolne raamistik. EL tuletab mõlemale osapooltele jätkuvalt meelde, et nad võtaksid tõsiselt neliku hiljutises aruandes esitatud soovitusi. Seoses kavakohaselt enne aasta lõppu korraldatava rahvusvahelise konverentsiga on EL kindlalt otsustanud koos teiste rahvusvaheliste ja piirkondlike partneritega anda konkreetse ja olulise panuse sellise üldise stiimulite paketi loomiseks, mis ajendaks mõlemaid osapooli rahu taastama. EL kordab oma ettepanekut enneolematu poliitilise, majandusliku ja julgeolekualase toetuse kohta, mida lõpliku staatuse küsimuses saavutatud kokkuleppe raames pakutakse mõlemale osapooltele ja mis töötatakse välja nendega koostöös.

Pärsia laht / Islamiriik

EL soovib teha tihedamat koostööd **Pärsia lahe riikidega**, et käsitleda piirkonna probleeme (eelkõige Jeemenis, Süürias/Iraagis, Aafrika Sarve piirkonnas) ning luua paremini struktureeritud tegevusraamistik mitmete ühist muret valmistavate probleemide osas, mis hõlmavad julgeolekut, terrorismivastast võitlust, radikaliseerumise vastast võitlust ja rännet. Piirkonnas toimuv korrapärane inimõigustealane dialoog püsib samuti ühises päevakorras. Selleks arendab EL jätkuvalt oma olulisi suhteid Pärsia lahe koostöönõukoguga.

Vastavalt nõukogu 23. mai 2016. aasta järeldustele rakendab EL jätkuvalt oma strateegiat, mis käsitleb Süüriat, Iraaki ning Daeshi ohtu. **Süüria** on endiselt võtmetähtsusega prioriteet ELi jaoks ning EL on täielikult pühendunud sellele, et rakendada ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2254, eriti seoses juurdepääsuga humanitaarabile, vaenutegevuse lõpetamisega, mis toob kaasa relvarahu, ning poliitilise ülemineku edendamisega. EL jätkab neid jõupingutusi ja täidab oma osa, et toetada Süürias osapooltevahelisi kõnelusi ja piirkondlike pingete vähendamist.

Mis puudutab **Iraaki**, siis EL pakub tõhustatud toetust Iraagi valitsusele tema jõupingutustes viia läbi olulised reformid, et saavutada rahvuslik leppimine ja tugevdada demokraatlikku süsteemi, mille aluseks on kaasav valitsemine ja õigusriik. EL analüüsib täiendavaid mooduseid, et aidata Iraagi föderaalvalitsusel ja Kurdistani piirkondlikul valitsusel parandada majandus- ja finantsolukorda. EL keskendub samuti Daeshi vägedest vabastatud piirkondade stabiliseerimisele ja ülesehitamisele, tehes tihedat koostööd rahvusvaheliste partneritega.

Endiselt on prioriteediks **Iraani** tuumaprogrammi osas vastu võetud ühise laiaulatusliku tegevuskava ning ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 2231 täieliku ja tulemusliku rakendamise jätkamine. Kümneaastase seisaku ületamiseks on väga oluline kahepoolsete suhete uuendamine, võttes aluseks ühise laiaulatusliku tegevuskava täieliku rakendamise; järkjärguliselt arendatavate suhete strateegia sisaldab koostööd majandus- ja kaubandusküsimustes ning hõlmab piirkondlikke küsimusi ja inimõigusi. 16. aprillil 2016 toimunud kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi visiit Teherani pani aluse selle intensiivse töö jätkamiseks.

Euroopa rändekriis on toonud veelgi selgemalt esile, kui oluline on piirkonnas asetleidev ELi tõhustatud tegevus. Pärast 2015. aasta novembris Vallettas toimunud rändeteemalist tippkohtumist antakse Põhja-Aafrika riikidele täiendavat rändealast toetust, tehes seda eelkõige Aafrika usaldusfondi kaudu, ning seda toetust võib veelgi suurendada. Lisaks suurendatakse veelgi piirkonna riikidele juba antud märkimisväärset humanitaarabi, võttes aluseks tulemusel, mida andis 2016. aasta veebruaris Londonis toimunud konverents „Süüria ja kogu piirkonna toetamine“, mille käigus EL lubas lisaks liikmesriikide panustele anda üle 2,4 miljardi euro aastateks 2016–2017, et leevendada kriisi mõju Süüria konflikti naaberriikidele. ELi lubadus moodustas üle kahe kolmandiku rahvusvahelise abi kogumahust. See hõlmab ELi kokkulepete sõlmimise lõpuleviimist Liibanoni ja Jordaaniaga, millega need riigid saavad ulatuslikuma juurdepääsu kõigile ELi vahenditele, et stimuleerida nende majandust, tagades samas pagulastele kaitse, juurdepääsu sotsiaalteenustele ja töökohtadele. Lisaks viiakse Lähis-Idas ja Põhja-Aafrikas läbi kahte piirkondlikku arengu- ja kaitseprogrammi, millega toetatakse partnerriike rändevõogude haldamisel.

Poliitilistes tegevuskavades on jätkuvalt kesksel kohal julgeolekualased mured, mis suunavad paljudes riikides piirkondlike valitsuste tööd ja prioriteete, kahjustades sageli valitsemise demokraatlikkust, ehkki viis aastat tagasi toimunud araabia kevade aluseks olnud sotsiaalseid ja poliitilisi tingimusi ei ole veel piisavalt käsitletud. Poliitiline pluralism on endiselt surve all ning mõnes riigis isegi vähenes. Haridusalased puudujäägid on endiselt suured ning pagulaskriis on neid süvendanud. Majanduskasvu on rängalt mõjutanud naftahinna langus.

2016. aasta on piirkonna jaoks otsustava tähtsusega, sest esile on kerkinud uusi olulisi muutujaid mitme riigi vahel juba niigi keerulistes ja polariseerunud suhetes. Hoolikalt tuleb hinnata mõju, mida võivad omada naftahinna hiljutise järsu langemise võimalik jätkumine, usurühmadevaheliste pingete suurenemine ja uued arengud, mis võivad tuleneda Iraani suhtes kehtestatud rahvusvaheliste sanktsioonide tühistamisest.

PÕHJA- JA LÕUNA-AMEERIKA

ELi ja USA strateegiline partnerlus on jätkuvalt väga oluline, et tulla toime ülemaailmsete ja välispoliitiliste probleemidega, nagu näiteks konflikt Ukrainas, võitlus Daeshi vastu ja jõupingutused rahu kindlustamiseks Süürias ja Liibüas, rändeprobleemi käsitlemine ning Iraani tuumaprogrammi osas vastu võetud ühise laiaulatusliku tegevuskava rakendamine. EL on endiselt täielikult pühendunud sellele, et sõlmida ambitsioonikas, laiaulatuslik ja tasakaalustatud kõrgetasemeline Atlandi-ülene kaubandus- ja investeerimispartnerlus USAgaga (TTIP). Erilist tähelepanu väärivad ELi ja USA energiaalane koostöö ning ELi–USA andmekaitseraamistik *Privacy Shield*. Oluliseks prioriteediks jääb täielik vastastikune viisavabadus kõikidele ELi kodanikele, kes reisivad USAsse. Julgeoleku ja kaitse valdkonnas peaksid EL ja USA esimesel võimalusel viima lõpule läbirääkimised logistilise toetuse lepingu üle. Kosmosejulgeoleku valdkonnas alustab nõukogu käesoleval aastal läbirääkimisi seoses USA juurdepääsuga Galileo avalikule reguleeritud teenusele.

Kanada uus valitsus on näidanud oma tahet arendada edasi juba väga head koostööd ELiga. Selleks on tõepoolest võimalus olemas, kasutades selleks eelkõige strateegilise partnerluse lepingu ning laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu allkirjastamist ja rakendamist. Täielik vastastikune viisavabadus kõikidele ELi kodanikele, kes reisivad Kanadasse, jääb oluliseks prioriteediks ka 2016. aastal. EL loodab ka, et Kanada on pühendunud koostööle ÜJKP valdkonnas. Kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi ametlik visiit toimus juunis ning järgmine ELi–Kanada tippkohtumine on kavas 27. oktoobril 2016.

EL jätkab 2016. aastal tööd, et tõhustada **Mehhikoga** sõlmitud üldist lepingut, et ajakohastada lepingu kaubandussammast ja tugevdada meie kahepoolse dialoogi raamistikku ülemaailmsetes küsimustes (eelkõige kliimamuutused ja energeetika, toiduga kindlustatus, ülemaailmne majandus ja julgeolek). Ametlikud läbirääkimised lepingu tõhustamiseks algasid 2016. aasta juunis. **Kesk-Ameerikas** jätkab EL **Guatemalas** valitseva olukorra tähelepanelikku jälgimist. EL vaatles 2015. aastal uue valitsuse valimisi. EL lähetas **Hondurasesse** valimiste järelvaatlusmissiooni, et hinnata edusamme, mida on tehtud valimissüsteemi reformimisel. Mõlemas riigis toetab EL jätkuvalt riiklikke jõupingutusi, et rakendada reforme ning parandada olukorda õigusriigi ja inimõiguste valdkonnas. **Nicaragua** puhul jälgitakse poliitilist olukorda, eriti eelseisvat valimisprotsessi; ELile pakuvad huvi **Costa Rica** suhted Kesk-Ameerika Integratsioonisüsteemiga (SICA) ja Kuuba rändekriisi arengud. EL pöörab tähelepanu asjaomaste riikide reageeringutele seoses hiljuti käivitatud ELi tõhusa maksustamise välisstrateegiaga.

EL toetab jätkuvalt piirkondlikke strateegiaid, millega parandatakse julgeolekualast olukorda Kesk-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas. **Kariibi mere piirkonnas** on EL ja **Kuuba** taastanud oma ametliku poliitilise dialoogi, inimõigustealase dialoogi käivitamine on heaks kiidetud ning EL ja Kuuba on viinud lõpule läbirääkimised poliitilise dialoogi ja koostöölepingu sõlmimiseks ja valmistuvad ette selle allkirjastamiseks. **Haiti** puhul tuleb jätkata riigi arengute tähelepanelikku jälgimist keerulise valimisprotsessi ajal ajutise valitsuse moodustamisel. **Dominikaani Vabariigis** jälgitakse tähelepanelikult Haiti päritolu isikute seadustamist. EL toetab ka Ameerika Riikide Organisatsiooni missiooni, mis vahendab piirivaidlust **Belize** ja **Guatemala** vahel, julgustades samas mõlemat poolt tegema poliitilisi algatusi. ELi–CARIFORUMi ühisavaldusele tugineva **Kariibi mere piirkondliku lähenemisviisi** osas kuuluvad 2016. aastal peamiste küsimuste hulka muu hulgas ELi–CARIFORUMi poliitilise dialoogi tugevdamine ja jõupingutuste suurendamine, et rakendada 2012. aasta ELi ja Kariibi piirkonna ühine strateegiline partnerlus.

Suhetes **Lõuna-Ameerikaga** hoogustab EL läbirääkimisi, mida peetakse **MERCOSURiga** assotsieerimislepingu sõlmimiseks; jätkab strateegilist partnerlust **Brasiiliaga** ning teeb algatusi, millega süvendatakse **Argentinaga** tehtavat partnerlust ja koostööd. EL jälgib valvsalt ebastabiilset olukorda **Venezuelas**. Jätkuvalt on erilise tähelepanu all rahuprotsess **Colombias**. **Colombia** rahuprotsessi toetamine on jätkuvalt erilise tähelepanu all, sellega seoses on kõrge esindaja / komisjoni asepresident nimetanud oma eriesindaja Eamon Gilmore'i ja võimalik on ELi usaldusfondi loomine. **Ecuadori** osas jälgib EL, kuidas riik rakendab kaubanduslepingut, mis peaks ELi ootuste kohaselt hakkama kehtima alates 1. jaanuarist 2017. **Tšiilis** jätkab EL koostööd ELi kriisiohjamistegevuse raames („osalemise raamleping“). EL kordab oma pühendumust jätkata tööd ambitsioonika ja ajakohastatud assotsieerimislepingu sõlmimiseks. Läbirääkimised ELi ja Tšiili assotsieerimislepingu ajakohastamiseks võiksid alata lähitulevikus. ELi ning **Paraguay** ja **Uruguay** vaheliste suhete keskmes on majanduslik integratsioon ja juhtimine. **Peruu** puhul tuleb võtta järeelmeetmeid viisanõudest loobumise lepingu ja valimisvaatlusmissiooni osas. **Boliivia** puhul on oluline teha täiendavat koostööd, et võidelda ebaseadusliku uimastitootmise vastu ja toetada valitsuse poliitikat õigussektori reformimiseks.

EL teeb ka edaspidi tööd Ameerika Riikide Organisatsiooni ning Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühendusega (CELAC). 2016. aasta oktoobris toimuv ELi ja CELACi ministrite kohtumine peaks panema aluse 2017. aastal toimuva ELi ja CELACi tippkohtumise ettevalmistamisele. Need on olulised piirkondlikud partnerid, kellega EL teeb koostööd sellistes olulistes valdkondades nagu inimõigused ja õigusriik, kliimamuutused ja säästev areng. Samuti annavad nad ELi poliitilistele algatustele kogu mandrit hõlmava mõõtmise. EL tervitab samuti Vaikse ookeani liidu saavutusi ning on pühendunud sellele, et süvendada dialoogi selle liikmetega.

SAHARA-TAGUNE AAFRIKA

2016. aasta on oluline aasta ELi ja Aafrika suhetes. Mandri mõnes osas on majanduskasv ja jõukus suurenenud. Samal ajal on alles poliitilised probleemid, mida sageli süvendavad muud tegurid, eelkõige majanduse, demograafia ja julgeoleku vallas. Kõige enam muret tekitavad järgmised kaks asjaolu: i) paljude riikide haavatavus seoses julgeolekuohtudega, mida tekitavad radikaliseerumine, vägivaldne ekstremism ja terrorism alates Sahelist Tšaadi järve vesikonna ja Aafrika Sarveni; ii) edusammude aeglustumine valitsemise valdkonnas, mis ilmneb kõige selgemini esindusdemokraatia arengu aegluses, kuid samuti ka julgeoleku ja majanduse valdkondades. Sahara-taguse Aafrika mõne piirkonna jaoks on endiselt probleemiks äärmine vaesus ja toiduga kindlustamatus.

Paratamatult tuleb teha palju tööd, tuginedes meie aktiivsele rollile kriiside ja konfliktide lahendamiseks tehtavates jõupingutustes. Aafrika Sarvel seisab **Somaalia** ees oluline ülesanne viia enne aasta lõppu läbi valimisprotsess kestliku föderaalsüsteemi loomiseks. **Sudaanis** peaks EL toetama jõupingutusi tervikliku ja kaasava poliitilise lahenduse leidmiseks. Lõuna-Sudaani rahvusliku ühtsuse üleminekuvalitsuse ees seisavad pärast kodusõda hiiglaslikud poliitilised, majanduslikud ja humanitaarprobleemid ning olemas on suur oht vägivalda taaspuhkemiseks; ELi jätkuv osalemine on väga oluline, et toetada 2015. aasta rahulepingu terviklikku rakendamist ja konflikti tulemusel elanikkonna ümberasumise küsimuse lahendamist.

Sahel on endiselt haavatav piirkond. **Malis** on 2015. aasta juunis allkirjastatud rahukokkuleppe rakendamine endiselt aeglane, mis muudab julgeolekuolukorra üha halvemaks, mõjutades Mali põhja- ja keskosa. Seetõttu tekitab Mali piirkonnas jätkuvalt muret. Mali osapooled peavad veelgi enam pühenduma rahukokkuleppe rakendamisele. Samuti jätkuvad mured, mis on seotud Liibüaga. EL tervitab ja toetab meie rahastamisvahendite ja poliitilise dialoogi kaudu tugevamat piirkondlikku koostööd (G5): kõrge esindaja korraldab 17. juunil 2016 G5 Saheli riikidega ministrite tasandi kohtumise. Igakülgne reageerimine **Tšaadi järve kriisile**, mis hõlmab võitlust Boko Harami vastu, peaks olema tõhusam ja jätkata tuleks jõupingutusi paremini kooskõlastatud piirkondliku tegevuse saavutamiseks.

Kesk-Aafrikas saab **Kesk-Aafrika Vabariigi** uus valitsus pärast hiljutisi presidendivalimisi alustada riigi ja selle institutsioonide ülesehitamist, kuid üldine olukord on endiselt ebakindel.

Burundi kriis paneb proovile rahvusvahelise kogukonna võetud kaitsekohustuse, kuna poliitilise lahenduse puudumisel püsib endiselt oht, et pannakse toime jõhkraid massikuritegusid ja kriis levib üle kogu piirkonna. **Kongo Demokraatlikus Vabariigis** valitsev olukord on kriitiline; kõik osapooled peavad osalema kaasavas protsessis, et tagada põhiõiguste kaitse ning sillutada teed rahumeelsete, usaldusväärsete, kaasavate, läbipaistvate ja õigeaegsete valimiste läbiviimiseks. EL jätkab **Gabonis** valitseva olukorra arengute täiendavat analüüsi.

Sellega seoses muutuvad Sahara-taguses Aafrikas veelgi olulisemaks **julgeolek, inimõiguste austamine ja vastupanuvõime**. Aafrika Liit korraldas 2016. aasta veebruaris rahastajate konverentsi, et koondada täiendavaid ressursse rahvusvahelisele rakkerühmale (MNJTF) Boko Harami vastu võitlemisel. Jätkuvalt käsitletakse uuendatud jõupingutusi äärmusluse vastu võitlemisel. EL peab parandama radikaliseerumise vastaseid strateegiaid ning võimalikke ELi poliitikameetmeid. See hõlmab ÜJKP ja suutlikkuse suurendamise jaoks ettenähtud vahendite suurendamist. Tugevamate riikide ülesehitamise püüdlused tuleb siiski sobitada asjakohasesse üldise poliitilise juhtimise lähenemisviisi, mis hõlmab põhiõiguste ja õigusriigi põhimõtte täielikku austamist.

Rändekriis on meie suhetesse Aafrikaga lisanud uue mõõtme ja uued osalejad. Tuhandete ebaseaduslike rändajate tagasisaatmine on ELi jaoks probleem. EL keskendub rände algpõhjustega tegelemisele, et ohjeldada Aafrikast Euroopasse suunduvat ebaseaduslikku rännet. EL saab aidata kaasa Valletta tippkohtumisel kehtestatud tegevuskava elluviimisel ja rände (sealhulgas tagasivõtmise) lisamisel üldistesse poliitilistesse suhetesse, kasutades parimal viisil täiendava vahendina ära hädaolukorra usaldusfondi. Riikidega peetavad kõrgetasemelised dialoogid, rändekokkulepped, Rabati ja Hartumi protsessid ning Valletta konverentsi järelmeetmed vajavad õnnestumiseks tugeva ja integreeritud töö tegemist. Nimetatud tegevusi hoogustatakse seeläbi, et viiakse ellu uus partnerluse lähenemisviis, mis põhineb Euroopa Komisjoni teatisel Euroopa rände tegevuskava alusel uue ELi ja kolmandate riikide partnerlusraamistiku loomise kohta, mis on kooskõlas Euroopa Ülemkogu 2016. aasta juuni järeldustega.

Etioopia, Mali, Niger, Nigeeria ja Senegal on ELi uue lähenemisviisi osas määratletud prioriteetsed riigid³.

Nõuetekohased ja usaldusväärsed valimisprotsessid ning põhiseadusest tulenevate ametiaegade kestusest kinnipidamine on Aafrikas taas päevakorras, eelkõige mitmetes Kesk-Aafrika riikides, kus 2016. aastal toimuvad valimised. 2016. aasta on seega oluline pöördepunkt loomaks usaldust sellesse, et Aafrika on pühendunud demokraatlikele muutustele. EL on oma valimisvaatlusmissioonide ja valimisekspertide missioonide kaudu kohal. Vastuolulised protsessid on muutnud meie poliitilise dialoogi pingelisemaks ja meil tuleb reageerida aluspõhimõtetega kooskõlas oleval viisil ning võttes arvesse iga riigi olukorda. Meie jõupingutused on kõige tõenäolisemalt tõhusad osana laiemast Aafrika ja rahvusvahelistest jõupingutustest. Tegemist on prioriteediga, võttes arvesse valimistega seotud vägivalla ohtu.

Jätkatakse koostööd **Aafrika Liiduga** ning viimane komisjoni kolleegide kohtumine praeguse Aafrika Liidu komisjoniga toimus 2016. aasta aprillis Addis Abebas. Jätkatakse tööd 2017. aastal toimuva Aafrika–ELi tippkohtumise ettevalmistamiseks.

EL tugineb jätkuvalt juunis G5 Saheli riikidega toimunud ministrite kohtumise tulemustele; märtsis Brüsselis Nigeeriaga toimunud ministrite dialoogi tulemustele; mais Abujas toimunud teise piirkondliku julgeolekualase tippkohtumise tulemustele ja teisel poolaastal Brüsselis toimuma kavandatud ministrite dialoogile Angolaga.

EL jätkab ELi ja AKV riikide 2020. aasta järgsete suhete strateegilist analüüsi ning uurib mitmeid võimalusi seoses Cotonou lepingu järgsete suhetega.

³ Vt teatis uue rändealase partnerluse kohta.

AASIA JA VAIKSE OOKAANI PIIRKONNA RIIGID

ELi koostöö Aasia ja Vaikse ookeani piirkonna riikidega süveneb veelgi, kuna kõnealuses piirkonnas asub neli ELi strateegilist partnerit (Hiina, India, Jaapan ja Korea Vabariik), piirkonnas on jätkuvalt suur majanduskasv ja seda hoolimata selle hiljutisest aeglustumisest ning piirkonnas on olulised probleemid julgeoleku ja stabiilsusega, millel on ELile otsesed ja kaudsed tagajärjed. EL on jätkuvalt suurim investor ja finantsabi andja arengu valdkonnas, etendab arenguküsimustes võtmetähtsusega rolli, suurendades oma kaubandussuhteid kõnealuse piirkonna riikidega, ning teeb tööd, et toetada piirkonna stabiilsust ja julgeolekut.

EL jätkab piirkonna riikidega läbirääkimisi, et sõlmida **poliitilisi, julgeoleku- ja kaubanduslepinguid**, mis toetavad meie eesmärke, nagu säästev areng, ulatuslikum koostöö ja tõhustatud turulepääs kõnealuses piirkonnas. Jätkatakse Lõuna-Koreaga sõlmitud vabakaubanduslepingu elluviimist. Mitmed lepingud on parafeeritud ning jätkatakse protsessi nende allakirjutamiseks ja rakendamiseks: läbirääkimised Austraalia ja Uus-Meremaaga raamlepingu sõlmimiseks; läbirääkimised Vietnamiga vabakaubanduslepingu sõlmimiseks; läbirääkimised Afganistaniga partnerlus- ja arengukoostöölepingu sõlmimiseks. EL on endiselt täielikult pühendunud tööle, mida tehakse, et viia lõpule läbirääkimised Jaapaniga strateegilise partnerluse lepingu ja vabakaubanduslepingu sõlmimiseks.

Pärast seda, kui Singapuri ja Vietnamiga viidi lõpule läbirääkimised kahepoolsete vabakaubanduslepingute sõlmimiseks, on EL alustanud tööd kahepoolsete vabakaubanduslepingute sõlmimiseks Filipiinide ja Indoneesiaga, seades samas lõplikuks eesmärgiks sõlmida piirkondadevaheline vabakaubandusleping ASEANiga. Suhetes Malaisiaga hinnatakse praegu väljavaateid jätkata läbirääkimisi vabakaubanduslepingu sõlmimiseks ja ettevalmistusi on alustatud vabakaubanduslepingu sõlmimiseks Austraaliaga.

ELi ja **Jaapani** juhid vaatasid 2016. aasta mais läbi edusammud, mida on tehtud läbirääkimistel strateegilise partnerluse lepingu ja vabakaubanduslepingu sõlmimiseks, ning lepiti kokku, et läbirääkimisi jätkatakse, et saavutada ambitsioonikad kokkulepped, mida kumbki pool soovib. Nad märkisid samuti, et EL ja Jaapan edendavad oma julgeolekualast partnerlust. Jaapan osutab juba konkreetset toetust Aafrikas läbiviidavatele Euroopa Liidu kriisiohjemiesisioonidele ning mõlemad pooled on India ookeani lääneosas läbi viinud mitmeid ühiseid õppusi piraatlusevastases võitluse valdkonnas. ELi juhid väljendasid lootust, et tulevased arengud võimaldavad Jaapanil täiemahuliselt osaleda ELi kriisiohjamismissioonides.

2015. aastal toimunud ELi ja **Korea Vabariigi** tippkohtumisel kiitsid mõlema poole juhid heaks, et jätkavad laiaulatuslike, vastastikku kasulike ja tulevikku suunatud suhete toetamist. Eelkõige lootsid juhid, et viiakse lõpule osalemise raamlepingu ratifitseerimine, millega luuakse raamistik ühiste kriisiohjeoperatsioonide läbiviimiseks. Sellega seoses tervitas EL Korea Vabariigi kavatsust ühineda jõupingutustega, mida EL teeb ELi operatsiooni Atalanta raames piraatlusega võitlemiseks Somaalias Adeni lahes, pöörates samas tähelepanu asjaolule, et kõnealuseks ühinemiseks on vaja Korea Vabariigi Rahvusassamblee nõusolekut.

Kõrge esindaja ja komisjon esitasid juunis ühisteatise **Hiina** kohta. Kõnealuses ühisteatises ja nõukogu 2016. aasta juuli järeldustes nähakse ette poliitiline raamistik ELi koostööks Hiinaga järgmiste aastate jooksul ning neis on määratletud võimalused kahepoolseks koostööks, sealhulgas üleilmsete ja piirkondlike probleemide osas. ELi suhted Hiinaga on põhimõtetest lähtuvad, praktilised ja pragmaatilised, lähtuvad ELi huvidest ja väärtustest, järgivad eelkõige rahvusvahelisi eeskirju ja õigusnorme ning inimõigusi. Ühisteatise keskmes on kolm prioriteetset valdkonda: heaolu ja reformid; välis- ja julgeolekupoliitika; ülemaailmne juhtimine. Ühisteatisega konsolideeritakse ambitsioonikas lähenemisviis ühe meie kõige tähtsama strateegilise partneri suhtes ja esitatakse positiivne partnerluse tegevuskava, mis hõlmab erimeelsuste konstruktiivset juhtimist. Juulis Pekingis toimunud ELi ja Hiina tippkohtumine andis võimaluse pidada strateegilisi arutelusid ühist huvi pakkuvates küsimustes.

Märtsis toimunud kahepoolsel tippkohtumisel **Indiaga** anti uus hoog meie suhetele ja strateegilisele partnerlusele, millega tehakse kindlaks tulevaste aastate prioriteedid ja ühised huvid seoses majanduskasvu ja töökohtade loomise uute kavadega, sealhulgas kaubanduse, investeringute, keskkonnasäästliku energia/tehnoloogia, vee, teadusuuringute ja haridusega.

EL tihendab oma koostööd **Afganistani, Bangladeshi ja Pakistaniga**. EL on jätkuvalt pühendunud tõhustatud ja tulemuslikumale koostööle kõnealuste riikidega, mis on rände valdkonnas võtmetähtsusega päritolu- ja transiidiriigid, keskendudes rände algpõhjuste ning tagasivõtmise ja tagasisaatmise käsitlemisele.

EL on osaleja ülemaailmses julgeolekus ja rahu tagamises ning on pikaajaliselt pühendunud **Afganistani** ja Afganistani rahva toetamisele. Afganistani rahuprotsessi toetamise kohustust tugevdati oktoobris Brüsselis toimunud Afganistani käsitleva konverentsiga, mis andis ELile võimaluse täita juhtivat diplomaatilist, rahalist ja tehnilist rolli Afganistani ümberkujundamisel. Afganistan ja EL kiitsid 2. oktoobril heaks ühised edasised sammud rändeküsimustes. Sellega tagatakse ulatuslik koostööraamistik tagasisaatmise, tagasivõtmise ja taasintegreerimise valdkonnas, millest saavad kasu mõlemad pooled – EL ja tema liikmesriigid ning Afganistan. **Pakistaniga** tehtav koostöö keskendub muu hulgas raamistikule suhete süvendamiseks ka väljaspool ELi ja Pakistani viieaastast koostöökava, mille kehtivus lõpeb 2017. aasta juunis. EL ootab tagasivõttulepingu täielikku ja tulemuslikku rakendamist.

EL toetab jätkuvalt **Myanmari/Birma rahuprotsessi** valimistejärgses keskkonnas, tuginedes usaldusele, mida ta on juba loonud suhetes valitsuse ja etniliste rühmadega, ning peamise abiandjana üleminekul demokraatiale. Pärast kõrge esindaja ja komisjoni esitatud ühisteatist tervitas nõukogu visiooni ELi ambitsioonikast ja tulevikku suunatud koostööst Myanmariga/Birmaga.

Pärast **Nepalis** 2015. aasta aprillis ja mais toimunud hävitavaid maavärinaid jätkab EL aktiivselt tööd riigi ülesehitamise alastes jõupingutustes ning on sel eesmärgil eraldanud 105 miljonit eurot. Samal ajal toetab EL jätkuvalt rahu kindlustamise ja riigi demokraatiale ülemineku protsessi.

Erilisi jõupingutusi tehakse, et arendada strateegilisi suhteid **Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooniga (ASEAN)**. Sel eesmärgil esitatakse ühisteatistes, mis käsitleb suhteid ASEANiga ning mille nõukogu kinnitas 22. juunil 2015, programmid ja poliitikad, sealhulgas laiendatud koostööprogrammid, ning nimetatakse ametisse ELi suursaadik ASEANi juurde, et viia suhted selle võtmetähtsusega strateegilise partneriga järgmisele tasandile. 2016. aasta oktoobris toimunud ELi ja ASEANi ministrite kohtumisel kiideti heaks suunised, mis käsitlevad tulevast tegevuskava ja teekaarti, et edendada strateegilise partnerluse taset.

2016. aasta juulis korraldati Mongoolias 11. **Aasia–Euroopa tippkohtumine (ASEM)**.

Tippkohtumisel tähistati ASEMi 20. aastapäeva ning see oli hea võimalus, et edendada ELi huvi arendada tihedamat koostööd Aasia riikidega ühist huvi pakkuvates küsimustes.

Kõnealuses piirkonnas on endiselt palju **probleeme**. EL jätkab jõupingutusi, et edendada Lõuna-Hiina mere territoriaalsete ja merenduslaste vaidluste osas rahumeelseid lahendusi ja vaidluste lahendamise mehhanisme, mis põhinevad rahvusvahelisel õigusel. Pinged võivad suureneda erinevatel põhjustel, sealhulgas võib märkida viienda tuumakatsetuse Korea Rahvademokraatlikus Vabariigis ja sellega seotud arenguid, sõjategevusega ähvardamist ning jätkuvaid vaidlusi territoriaalsete ja ajalooliste küsimuste üle. EL soovib teha asjaomaste riikidega varakult koostööd, eelkõige hoides nendega tihedaid ja regulaarseid kontakte, eesmärgiga aidata kaasa pingete vähendamisele piirkonnas.

Jätkatakse jõupingutusi, et suurendada ELi nähtavust ja esindatust **Vaikse ookeani piirkonnas**.

Tugevdatakse suhteid Vaikse ookeani saarte foorumiga ning jätkatakse koostööd sellistes mureküsimustes, nagu näiteks katastroofiohu vähendamine, kliimamuutustega kohanemine, taastuenergia ja kalavarude majandamine.

MISSIOONID JA OPERATSIOONID

ÜJKP on ELi tervikliku lähenemisviisi laiemates raamides Euroopas jätkuvalt väärtuslikku strateegilist mõju avaldanud. Lääne-Balkani riikides toetab 2004. aastal käivitatud sõjaline operatsioon EUFOR Althea Bosnias ja Hertsegoviinas endiselt Bosnia ja Hertsegoviina püüdlusi säilitada ohutut ja turvalist keskkonda ning korraldab Bosnia ja Hertsegoviina relvajõudude suutlikkuse suurendamist ja väljaõpet, et anda omalt poolt panus stabiilsusesse. 2008. aastal käivitatud EULEX Kosovo peaülesanne on abistada ja toetada Kosovo ametiasutusi õigusriigi vallas, seirates, juhendades ja nõustades riigi ametiasutusi seoses politsei, kohtusüsteemi ja tolli töövaldkonnaga, säilitades samas teatavates pädevusvaldkondades täidesaatvad volitused. Idanaabruse puhul pakub Euroopa Liidu vaatlusmissioon Gruusias (EUMM), mis käivitati samuti 2008. aastal, tsiviiljärelvalvet poolte tegevuse üle ja stabiliseerimisprotsessi olukorra analüüsi, keskendudes kuuepunktalise lepingu ja sellele järgnenud rakendamismeetmete täielikule järgimisele kogu Gruusias, sealhulgas Lõuna-Osseetias ja Abhaasias. Euroopa Liidu nõuandemissioon Ukrainas (EUAM) on täitevvolitusteta missioon, mis alustas oma tegevust 2014. aastal ja mille eesmärk on abistada Ukraina ametiasutusi strateegilise nõu ja praktilise toe kaudu tsiviiljulgeoleku sektori jätkusuutliku reformi väljatöötamisel. Kõigi nimetatud meetmete ja tegevuste aluseks on hea valitsemistava ja inimõigustega seotud ELi standardid ja rahvusvahelised põhimõtted. Pärast strateegilist läbivaatamist on missiooni tegevusi tugevdatud, et suurendada mõju.

Magribi ja Vahemere piirkonnas on suurendatud jõupingutusi, et kasutada ära Euroopa Liidu sõjalise operatsiooni Vahemere lõunapiirkonna keskosas (EUNAVFOR MED Sophia) mõju, laiendades selle volitusi ning tehes sellele ülesandeks lisaks inimsugeldajate ärimudeli ja inimkaubanduse võrgustike lõhkumisele Vahemere lõunapiirkonna keskosas ka läbi viia järgmisi toetavaid ülesandeid: - Liibüa rannikuvalve ja mereväe väljaõpe; - Liibüa ranniku lähedal avamerel kehtestatud relvaembargo jõustamise toetamine (ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonile 2292 tuginedes). Lisaks kulgeb jõudsalt operatsioonide plaanimine Euroopa Liidu integreeritud piirihalduse abimissiooni jaoks Liibüas (EUBAM Libya), et anda Liibüa institutsioonidele tõhustatud toetust, et nad saaksid Tripolis uuesti kanda kinnitada, niipea kui poliitiline ja julgeolekuolukord peaks seda võimaldama.

Lähis-Idas jätkab Euroopa Liidu politseimissioon Palestiina aladel (EUPOL COPPS) Palestiina omavalitsuse abistamist tulevase Palestiina riigi institutsioonide ülesehitamisel politseisüsteemi ja kriminaalõiguse valdkonnas ning missiooni praeguste volituste kestust pikendati alates 2016. aasta juulist veel ühe aasta võrra, samuti nagu Euroopa Liidu piirihaldamise abimissiooni Rafahi piiriületuspunktis (EUBAM RAFAH) puhul, mille asukoht hetkel on Tel Avivis ja millel on operatsioonivõime valmidus, et pakkuda Rafahi piiriületuspunktis kolmanda poole kohalolekut ühe osana 2005. aasta liikumist ja juurdepääsu käsitlevast lepingust. See missioon on üks osa meetmetest, millega suurendada Iisraeli valitsuse ja Palestiina omavalitsuse vahelist usaldust.

Aafrikas tehakse edusamme mitme praegu kohapeal tegutseva ÜJKP missiooni ja operatsiooni mõju koondamiseks ning teostatakse piirkondadeks jaotamise kontseptsiooni planeerimist. ÜJKP operatsioonid ja missioonid hõlmavad suurt hulka tegevusi ja pädevusi; sõjalised operatsioonid toimuvad merel Aafrika Sarve lähistel (operatsioon Atalanta), mille abil võideldakse tõhusalt piraatluse vastu, ning maismaal toimub Somaalia väljaõppemissioon (EUTM Somalia) asukohaga Mogadishus, mille abil aidatakse suurendada Somaalia riiklike relvajõudude suutlikkust. Euroopa Liidu missioon piirkondlike merenduslaste võimete tugevdamiseks Aafrika Sarve piirkonnas (EUCAP Nestor) (peagi saab see uue nime ning käivitatakse 2016. aasta detsembris EUCAP Somalia nime all) on tsiviilmissioon, mis keskendub Somaalia tsiviilmerenduse valdkonna õiguskaitsealasele suutlikkusele võidelda piraatluse vastu ning võtta enda kanda tavapäraseid rannikuvalve ülesanded, näiteks kalapüügi järelevalve / meetmete võtmine, otsingu- ja päästetööd ning smugeldamise vastu võitlemine maal ja merel. ÜJKP on osa ELi püüdlustest võidelda ebaseadusliku rände vastu selle lähtepunktis ning Saheli transiidiriikides. Saheli piirkonna stabiilsust suurendatakse ÜJKP missioonide kaudu Malis ja Nigeris (EUCAP Sahel Mali, EUTM Mali, EUCAP Sahel Niger), mida viiakse läbi tihedas koostöös vastuvõtivate riikide valitsustega. Koostöö tugevdamine piirkonnas, sealhulgas jõupingutuste jätkamine ÜJKP raames, näiteks väljaõppe ja suutlikkuse suurendamisega seoses, käib käsikäes koordinatsiooni parandamisega ÜJKP Saheli missioonide ja muude ELi vahendite vahel, samuti piirkonnas läbiviidavate liikmesriikide projektidega, eelkõige seoses algatusega, mis käsitleb julgeoleku ja arengu toetamist suutlikkuse suurendamise kaudu. Kesk-Aafrikas lõpetas Kongo Demokraatliku Vabariigi julgeolekusektori reformide alane Euroopa Liidu nõustamis- ja abimissioon (EUSEC RD Congo) juunis rohkem kui 10 aastat kestnud tegevuse, olles pakkunud asjaomastele Kongo ametiasutustele julgeolekusektori reformiks praktilist toetust nõuannete ja abi kaudu. Kesk-Aafrika Vabariigis on 2015. aasta kevadel käivitatud Euroopa Liidu ÜJKP sõjaline nõuandemissioon Kesk-Aafrika Vabariigis (EUMAM RCA) asendatud 16. juulil 2016 Euroopa Liidu ÜJKP sõjalise väljaõppemissiooniga Kesk-Aafrika Vabariigis (EUTM RCA), demonstreerides ELi kindlat pühendumust riigis rahu ja stabiilsus taastada.

Afganistanis lõpetab tsiviilmissioon EUPOL Afghanistan oma tegevuse 31. detsembril 2016. Kuid EL jääb endiselt toetama tsiviiljulgeoleku sektorit rahaliste vahendite abil (320 miljonit eurot aastas, peamiselt Afganistani avaliku korra tagamise sihtfondi kaudu kuni aastani 2020) ning poliitilise ja diplomaatilise poolehoidu kaudu.

HÜBRIIDOHUD

Pärast välisasjade nõukogult 2015. aasta mais saadud ülesannet võtsid komisjon ning kõrge esindaja 6. aprillil 2016 vastu ühisteatise „Hübriidohtudega võitlemise ühine raamistik“. Ühisteatistes pakutakse välja 22 teostatavat ettepanekut. Need keskenduvad neljale põhivaldkonnale:

- 1) olukorrateadlikkuse parandamine (selle algatuse keskmes on ELi hübriidohtude ühisüksus);
- 2) vastupanuvõime suurendamine, sealhulgas elutähtsa infrastruktuuri kaitseks, et kaitsta ELi ja tema partnereid hübriidrünnakute vastu;
- 3) kriisile reageerimine ja sellest taastumine;
- 4) NATOga tehtava koostöö laiendamine.

Nõukogu väljendas ühisteatise üle heameelt. Kavandatud meetmete rakendamine toimub järgmiste kuude jooksul ühiselt ning selle käigus pööratakse nõuetekohast tähelepanu liikmesriikide, komisjoni ja kõrge esindaja menetlustele ja pädevustele: (a) ELi hübriidohtude ühisüksus on moodustatud ning on juba saavutanud esmase operatsioonivõime; (b) üks liikmesriik on juba lõpule viinud kohaldamisala analüüsi ning kaalub tõsiselt rahvusvahelise Euroopa tippkeskuse loomist, et teha teadusuuringuid, korraldada koolitusi ja õppusi; (c) kooskõlas ELi ja NATO institutsioonide juhtide ühisdeklaratsiooniga ning austades kaasavuse ja mõlema organisatsiooni otsuste tegemise autonoomia põhimõtteid, on talitused laiendanud koostööd ja koordinatsiooni NATOga sellistes võtmevaldkondades nagu olukorrateadlikkus, küberjulgeolek, kriisiennetus ja kriisidele reageerimine, samuti strateegiline kommunikatsioon; (d) Euroopa välisteenistus ja komisjoni talitused avaldasid ELi ühise tegevuse juhendi hübriidohtude vastu võitlemiseks, et tagada asjakohaste hoiatusteadete edastamine kriisidele poliitilist reageerimist käsitlevale ELi integreeritud korrale ja kriisile reageerimise mehhanismidele; (e) Euroopa välisteenistus ja komisjoni talitused peavad 2017. aasta juuliks esitama eduaruande.

ÜJKP PARTNERLUSED

ELi partnerlust **kolmandate riikide, piirkondlike ja rahvusvaheliste organisatsioonidega** julgeoleku, kaitse ja kriisiohje valdkonnas on 2016. aasta jooksul pidevalt arendatud, et toetada nii ELi kasvavat ülemaailmset rolli julgeoleku- ja kaitsevaldkonna osalejana kui ka ELi ÜJKP operatiivtegevust. Seoses **ELi ja NATO koostööga**, pärast juunis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumist ja juulis Varssavis toimunud NATO tippkohtumist, ning sealhulgas ELi ja NATO institutsioonide juhtide ühisdeklaratsiooniga, hakkab EL otsima viise, kuidas **jätkata laiapõhjalist koostööd** ning kuidas reaalselt ellu viia ELi liikmesriikide ja NATO riikide soovi partnerlust edasi arendada (sõjatandri, kübervaldkonna, merenduse ja võimete arendamise vallas), samuti valmistamaks ette veelgi tugevamat partnerlust, eelkõige seoses hübriidohtudega ning EList idas ja lõunas asuvate partnerite toetamisega nende võimete arendamisel; see toimub täieliku avatuse vaimus ja selle käigus järgitakse täielikult mõlema organisatsiooni otsuste tegemise autonoomiat ja menetlusi, tuginedes kaasavuse põhimõttele ja piiramata ühegi ELi liikmesriigi julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära.

ELi eesmärk on tugevdada veelgi koostööd **ÜRO**ga kriisiohje ja rahuvalve valdkonnas, sealhulgas kasutades ÜRO rahuvalvetegevuse täiendamisel ÜJKPd. ELi-ÜRO kriisiohjamise juhtkomitee võtab konkreetsete tegevuspunktide suhtes järelmeetmeid, eelkõige seoses koostööga Sahelis, Kesk-Aafrika Vabariigis, Aafrika Sarve piirkonnas ja Liibüas.

Kolmandate riikide partnerid jätkavad aktiivselt **ÜJKP operatiivtegevuse toetamist**, tehes seda paralleelselt **korrapäraste konsulteerimistega ÜJKP osas ja väljaõppega**. 2016. aasta jaanuari seisuga olid 11 partnerriiki lähetanud kaheksasse ÜJKP missiooni ja operatsiooni kokku 350 isikkoosseisu liiget ja sõjaväelast ning lõpule on viidud mitme uue **osalemise raamlepingu** väljatöötamine.

Euroopa naabruspoliitika läbivaatamine (18. novembri 2015. aasta ühisteatis Euroopa naabruspoliitika läbivaatamise kohta, nõukogu 14. detsembri 2015. aasta järeldused) rõhutas julgeolekuaspektide tähtsust koostöös ELi partneritega. Euroopa naabruspoliitika julgeolekumõõtmelise elluviimisel on endiselt eesmärgiks toetada partnereid, tagada nende vastupanuvõimelisemaks muutumine julgeolekualastele ohtudele ning muuta nad paremini ettevalmistunuks, et ennetada konflikte ja kriise ning neile reageerida, mis läbi stabiliseeritakse ELi naabrust. See on kooskõlas lähenemisviisiga, mis on esitatud ELi üldises strateegias. Mitmel teisel ELi töövaldkonnal (julgeoleku ja arengu toetamine suutlikkuse suurendamise kaudu, julgeolekusektori reform, koostöö hübriidohtude vastu võitlemisel ja merendusjulgeoleku puhul) on teiste vahendite kõrval potentsiaali tervikliku lähenemisviisi raames täiendavalt toetada ELi partnerlusi ÜJKP valdkonnas.

ÜJKP inimõiguste ja sooküsimuste aspektiga seoses (mis on meie prioriteet) keskendutakse jätkuvalt peamiselt sellele, et arendada välja ja viia läbi lähteolukorra uuring seoses inimõiguste ja sooküsimuste integreerimisega ÜJKPsse (nõukogu järeldused, 18. mai 2015). Uuringu abil hinnatakse olukorda, et teha kindlaks, millises seisus oleme oma püüdlustes muuta inimõigused ja sooline võrdsuslikkus ÜJKP lahutamatuks osaks. Kooskõlas inimõiguste ja demokraatia uue tegevuskavaga võetakse samuti täiendavaid samme seoses ÜJKP missioonide ja operatsioonide töötajate tegevus- ja distsipliinijuhendi rakendamisega.

KAITSEVÕIME / KAITSEKOOSTÖÖ

Kooskõlas Euroopa Ülemkogu 2013. aasta detsembri ja 2015. aasta juuni järeldustega jätkab EL tihedama Euroopa kaitsekoostöö julgustamist ja hõlbustamist, tagamaks et Euroopa käsutuses on kõige tähtsamad sõjalised võimed. Nagu on märgitud ELi üldises strateegias, peavad eurooplased olema suutelised kaitsma Euroopat, reageerima väliskriisidele ning toetama meie partnerite julgeoleku- ja kaitse suutlikkuse arendamist, täites neid ülesandeid koostöös teiste osapooltega.

ELi võimete arendamine peab keskenduma olulise tähtsusega võimaldajatele ja puudujääkidele, pannes rohkem rõhku koostööprojektidele, kasutades selleks Euroopa Kaitseagentuuri tuge. Jätkatakse tööd, et tugevdada nelja tähtsat Euroopa programmi, mille Euroopa Ülemkogu 2013. aastal heaks kiitis (õhus tankimine; kaugjuhitava õhusõiduki süsteem; riiklik satelliitside; ja küberprogramm), samuti jätkub töö uute võimalike projektidega. Kasutatavuse seisukohalt on tähtis tagada, et võimete arendamine keskendub reaalsele tulemile ehk siis sellistele võimetele, mida liikmesriigid on valmis omandama, võttes arvesse võimalikke lähetamisi.

Samas jätkatakse püüdeid edendada pikemaajalist ja süsteemsemat Euroopa kaitsekoostööd. Oodatakse uusi edusamme, eelkõige Euroopa Kaitseagentuuri tehtava töö kaudu (sealhulgas seoses vastava poliitikaraamistiku rakendamisega, et 2017. aastal esitada täielik rakendamisaruanne, ja seoses ELi võimete arendamise protsessi parandamisega) ja komisjoni algatuse kaudu arendada välja Euroopa kaitsealane tegevuskava. Need algatused aitavad ELil reageerida erinevatele väljakutsetele, mis on välja toodud ELi üldises strateegias, ning täita vastavad kaitsevõimega seotud vajadused ja prioriteedid.

Eelkõige peaks 2016. aastal vastuvõetav Euroopa kaitsealane tegevuskava aitama kannustada kaitsealaseid teadusuuringuid ja tehnoloogiat, et tugevdada Euroopa kaitsevaldkonna tööstuslikku ja tehnoloogilist baasi ning valmistada ette tulevikuvõimed. Seoses sellega on nimetatud püüdluse keskmes kaitsealaste teadusuuringutega seotud ettevalmistav tegevus, mis rajab teed võimalikule ELi rahastatavale eriotstarbelisele programmile; teised kavandatavad valdkonnad on eelkõige tööstuspoliitika/siseturg, varustuskindlus ja stiimulid.

Lisaks jätkatakse tööd NATOga, et säilitada tihe side sõjalise võime arendamisel nendes valdkondades, mille puhul nõuded kattuvad, ning et tugevdada selles valdkonnas vastastikust täiendavust. Mõlema koostööprojekti ja tööprotsesside jaoks on vaja tihedat ELi-NATO koostoimet.

RAHVUSVAHELINE JULGEOLEK

EL jätkab Euroopa julgeolekupoliitika välise mõõtme arendamist ja liidu sise- ja välisjulgeolekuga seotud poliitika sidususe suurendamist. Selleks et tugevdada ELi välistegevusega seotud õigusaktide vastastikust täiendavust ja tõhusust, on vastu võetud mitmed julgeolekupoliitikat mõjutavad strateegilised dokumendid, näiteks ühisteatis „Julgeolekusektori reformi toetava, kogu ELi hõlmava strateegilise raamistiku elemendid“ ja „Hübridohtudega võitlemise ühine raamistik“, mis peatselt ka rakendatakse. Sel eesmärgil astub EL ka samme selleks, et suurendada koostööd partnerriikidega suutlikkuse suurendamiseks julgeoleku ja arengu toetuseks. 2016. aasta lõpuks oodatakse Euroopa kaitsealast tegevuskava ja kosmosestrateegiat käsitlevate teatiste vastuvõtmist. Euroopa naabruspoliitika läbivaatamise tulemuste rakendamine ja ettevalmistused stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi 2017. aasta vahehindamiseks annavad võimaluse julgeolekupoliitikat ja konfliktiennetuse prioriteete veelgi rohkem üldisesse poliitikasse integreerida. Jätkub töö, et suurendada ÜJKP missioonide kübervastupidavusvõimet ja et tugevdada ELi küberdiplomaatiat. Püüeldakse merenduse mitmepoolsuse ning julgeoleku ja kaitsega seotud merenduslaste võimete suurendamise suunas. 2016. aastal katsetatakse kaks korda ELi konfliktide varajase hoiatamise süsteemi ning tulemuste põhjal kujundatakse varajase ennetustegevuse prioriteedid. Osana terviklikust lähenemisviisist toetab ühine konflikti- ja kriisianalüüs jätkuvalt konfliktidest mõjutatud riikide ja ebakindlate olukordade suhtes kujundatud ELi strateegilise lähenemisviisi formuleerimist ja läbivaatamist. Komisjoni talitused ja Euroopa välisteenistus jätkavad ELi poliitilise kohustuse elluviimist kasutada tekkivate ja käimasolevate kriisiolukordade suhtes esmase reageerimise vahendina vahendamist ja selle kasutamist edendada. Sellega seoses toetab EL jätkuvalt rahuprotsesse näiteks Liibüas ja Süürias ning konfliktijärgseid protsesse näiteks Colombias ja Myanmaris/Birmas.

EL jätkab poliitikaga, mille eesmärk on tugevdada ülemaailmseid desarmeerimisstruktuure ja mitmepoolseid tuumarelvade leviku tõkestamise kordi. See hõlmab jätkuvaid diplomaatilisi jõupingutusi, et luua massihävitusrelvade vaba tsoon Lähis-Idas. Ebaseaduslikest väike- ja kergrelvadest tuleneva ohuga tegeletakse rahvusvahelise koostöö ning kolmandates riikides toimuvate konkreetsete projektide toetamise kaudu. 2016. aasta teise poolaasta tähtsamateks prioriteetideks on bioloogiliste ja toksinrelvade konventsiooni läbivaatamiskonverentsi ettevalmistamine ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1540(2004) põhjalik läbivaatamine. EL ja tema liikmesriigid on pikaajaliselt pühendunud tavarelvade konventsiooni toetamisele ning ootavad 2016. aasta detsembris toimuvat viiendat läbivaatamiskonverentsi, millel hoogustatakse selle olulise vahendi elluviimist. Samuti toetab EL rahvusvahelisi jõupingutusi avakosmosetegevuse julgeoleku suurendamiseks.

EL töötab selle nimel, et tugevdada oma reageerimist rahvusvahelisele terrorismile, kasutades selleks mitmepoolset koostööd, poliitilist dialoogi ja kolmandatele riikidele suunatud konkreetseid toetusmeetmeid. Selle töö käigus tagatakse asjakohane sidusus sise- ja välispoliitika vahel. EL toetab 2016. aasta alguses ÜRO peasekretäri esitatud vägivaldse ekstremismi tõkestamise tegevuskava ja toetab tööd, et integreerida võitlus vägivaldse äärmusluse vastu terrorismivastasesse võitlusesse ja sellega seotud püüetesse, sealhulgas seoses strateegilise kommunikatsiooni, radikaliseerumise ja terroristidest välisvõitlejatega. Lähtudes nõukogu järeldustest ning Euroopa Ülemkogu liikmete 2015. aasta veebruari avaldusest, keskenduvad jõupingutused endiselt vahetule naabrusele: Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika riigid, Türgi ja Lääne-Balkani riigid, unustamata seejuures araabia maid laiemalt, Sahelit ja Aafrika Sarve piirkonda, samuti Kesk- ja Kagu-Aasiat. Peamised eesmärgid oleksid: tiheda dialoogi jätkamine prioriteetsete riikidega kahepoolsete kõrgetasemeliste terrorismivastast võitlust käsitlevate poliitiliste dialoogide abil; terrorismivastase võitluse tegevuskavade koostamise lõpuleviimine nimetatud riikidega, eelkõige Liibanoni, Jordaania, Tuneesia ja Türgiga, ning nende kavade alusel ELi toetuse suurendamine konkreetsete projektide kaudu; ELi terrorismivastase võitluse ekspertide võrgustiku laiendamine Saheli ja Lääne-Balkani riikidesse; vägivaldse äärmusluse vastast võitlust ja noori käsitlevate kõrgetasemeliste seminaride korraldamine; ning koondades konfliktide ja vägivaldse äärmusluse puhul ennetava tegevuse ennetusega seotud prioriteetidele, mis on kindlaks määratud ELi varajase hoiatamise protsessis.

Euroopa välisteenistus toetab jätkuvalt kõrget esindajat, et tagada Iraaniga kokku lepitud ühise laiaulatusliku tegevuskava rakendamine, mille eesmärgiks on tagada, et Iraani tuumaprogrammi kasutatakse üksnes rahumeelsetel eesmärkidel.

Kõrge esindaja jätkab uute või muudetud piiravate meetmete, sealhulgas autonoomsete meetmete esitamist, reageerimaks rahvusvahelistele poliitilistele ja julgeolekuga seotud arengutele ning osana ELi ühisest välis- ja julgeolekupoliitikast. Kõige olulisemateks valdkondadeks võivad saada terrorismivastane võitlus, Venemaa/Ukraina, Süüria, KR DV ja Liibüa. Kõrge esindaja esitab samuti vajalikud ÜJKP otsuste ettepanekud ning esitab koos komisjoniga ettepanekud vastavateks määrusteks, et võtta võimalikult kiiresti üle ÜRO meetmed nende ühetaoliseks kohaldamiseks ELi liikmesriikides.

ÜLEMAAILMSED KÜSIMUSED

Säästva arengu tegevuskava 2030 rakendamine annab võimaluse tugevdada julgeoleku ja arengu vahelist seost. Säästva arengu eesmärgid kujutavad endast võimalust suurendada ELi poliitikate sise- ja välismõõtmete sidusust.

INIMÕIGUSED

2016. aastal jätkusid Euroopa Liidu jaoks erakordsed inimõiguste alased väljakutsed, mille põhjusteks olid enneolematu rändekriis, mitmes riigis jätkuvad konfliktid, sealhulgas ELi enda naabruses, ning järjest suurenev inimõiguste kaitsjate ja kodanikuühiskonna ahistamine ja ründamine. Need väljakutsed eeldavad ELilt resolutsiooni tegutsemist, et kaitsta inimõiguste standardeid ning diskrimineerimiskeelu põhimõtet, et kaitsta tsiviilelanikke, edendada ja kaitsta naiste ja tütarlaste õigusi ning toetada inimõiguste kaitsjaid, tugevdades samas kodanikuühiskonda. Selleks, et suurendada maailmas inimõiguste probleemide alast teadlikkust ning arutada inimõigustealaseid prioriteete ELi välispoliitikas, käivitas kõrge esindaja 2016. aasta märtsis algatuse #EU4HumanRights, milles osalevad ELi institutsioonid ja liikmesriigid. Nõukogu 2016. aasta juuni järeldustes kinnitati ELi tugevat toetust ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetele ning väljendati täielikku toetust ÜRO äritegevuse ja inimõiguste tööühikule väärtuslikule tööle.

2015. aasta juulis võtsid ELi välisministrid vastu uue inimõiguste ja demokraatia tegevuskava, mis sätestab ELi järgmise viie aasta prioriteedid. Tegevuskavaga tagatakse 2012. aasta ELi inimõiguste ja demokraatia strateegilise raamistiku jätkuv rakendamine ning see suunab ELi inimõiguste alast tegevust 2016. aastal ja pärast seda. Tegevuskava eesmärk on paremini tegeleda probleemidega sihipäraste meetmete kaudu ning kasutada selleks süstemaatiliselt ja kooskõlastatult kõiki ELi vahendeid, eriti ELi suuniseid, töövahendeid ja muid kokkulepitud seisukohti ning mitmesuguseid välistegevuse rahastamisvahendeid, eelkõige demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendit.

Mitmepoolsel tasandil jätkab EL inimõiguste üldise edendamise ja kaitse häälekat propageerimist, tehes eelkõige tööd ÜRO Peaassamblee kolmandas komitees ja ÜRO Inimõiguste Nõukogus. EL jätkab 2016. aastal temaatiliste prioriteetide edendamist, sealhulgas esitades 2016. aasta sügisel toimuval ÜRO Peaassambleel resolutsioone, mis keskenduvad surmanuhtluse suhtes moratooriumi kehtestamisele, lapse õigustele ning usu- ja veendumusvabadusele; samuti esitab EL kindlatele riikidele suunatud resolutsioone. EL toetas jõuliselt inimõigustel põhinevat lähenemisviisi säästva arengu eesmärkide puhul, mis võeti vastu 2015. aasta septembris säästva arengu tegevuskavas aastani 2030. Säästva arengu tegevuskava 2030 rakendamine on alanud ning EL kinnitab oma toetust inimõigustel põhinevale lähenemisviisile ka 2016. aastal.

EL survestab jätkuvalt oma partnerriikide valitsusi austama ühinemisvabadust ning kaitsma inimõiguste kaitsjaid, kasutades selleks muu hulgas üldsusele suunatud avaldusi. ELi ja liikmesriikide diplomaadid jälgivad vajaduse korral kohtuprotsesse ja külastavad kinni peetud aktiviste kümnetes riikides.

Kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ja inimõiguste kaitsjate toetamine jääb ka 2016. aastal ELi prioriteediks. EL toetab ÜRO Inimõiguste Nõukogu ja ÜRO Peaassamblee resolutsioone kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ja inimõiguste kaitsjate kohta, ning kasutab jätkuvalt oma finantsvahendeid, sealhulgas demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi hädaabifondi, ohus olevate inimõiguste kaitsjate toetuseks. Uus demokraatia ja inimõiguste Euroopa rahastamisvahendi poolt rahastatav inimõiguste kaitsjate mehhanism „ProtectDefenders.eu“ alustas tegevust 2015. aasta sügisel ning 2016. aastal oodatakse sellelt märkimisväärset panust.

Jätakuvalt rakendatakse ELi poliitikaraamistikku üleminekuperioodi õigusemõistmise toetamiseks, mille nõukogu võttis vastu 2015. aasta novembris ning mille eesmärgiks on suurendada ELi tegevuse sidusust selles valdkonnas ning anda juhiseid ELi ja ELi liikmesriikide personalile. Sellega seoses kinnitab EL taas oma tugevat poliitikat Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetuseks.

Naiste ja tütarlaste inimõiguste kaitsmine, teostamine ja rakendamine ning sool põhineva vägivalla vastane võitlus olid ELi tegevuskavas jätkuvalt kesksel kohal. Pärast ülemaailmse naiste, rahu ja julgeoleku alase tegevuskava kõrgetasemelist läbivaatamist 2015. aastal keskendub EL 2016. aastal muu hulgas jõupingutuste tugevdamisele, et suurendada naiste osalemist konfliktiennetuse, poolte lepitustegevuse ja rahu tagamise mehhanismides, seksuaalse ja soolise vägivalla ennetamisel ja sellega tegelemisel konfliktipiirkondades ning soolise mõõtmekäsitlemisele tekkivate ohtude, nagu näiteks terrorismi ja vägivaldse äärmusluse vastu võitlemisel.

RÄNNE

Ränne on jätkuvalt ELi üldise välispoliitika lahutamatu osa ning senisest enam tehakse tööd, võttes aluseks pühendumuse järgida terviklikku ja geograafiliselt tasakaalustatud lähenemisviisi, mis põhineb Euroopa rände tegevuskaval. Jätkatakse Türgiga tehtud ühisavalduse rakendamist ning EL toetab Lääne-Balkani riike. Vahemere keskosa ületavaid inimvoogusid tuleb vähendada, et päästa elusid ja lõhkuda smugeldajate ärimudel. EL jätkab koostööd mitme võtmetähtsusega partnerriigiga Aafrikas ja Aasias. Samal ajal pakub EL jätkuvalt abi ja toetust kõige suurema surve all olevatele ELi liikmesriikidele, et tagada välispiiride kontroll ja vältida kontrollimatuid rändevooe. EL teeb koostööd kolmandatest riikidest partneritega, et rakendada partnerlusraamistiku lähenemisviisi, mille eesmärk on parandada rände haldamist, vähendada ebaseadusliku rände vooge ja suurendada tagasisaatmist. Meie lähenemisviisi eesmärk on tegeleda ebaseadusliku rände ja sundümberasustamise algpõhjustega, luues tugevad partnerlussuhted päritolu-, transiidi- ja vastuvõtivate kolmandate riikidega ning kasutades täielikult ära olemasolevaid poliitika, protsesse ja programme.

EL tuleb meelde vajadust tugevdada kontrolli ELi välispiiridel, et täita nii rände- kui ka julgeolekualaseid eesmärke vastavalt Euroopa Ülemkogu 2015. aasta oktoobri ja 2016. aasta juuni järeldustele.

EL tunnustab ka merepiiride spetsiifilist olemust vastavalt Euroopa Ülemkogu 2016. aasta veebruari järeldustele.

Päritolu- ja transiidiriikidega peetud kõrgetasemelised dialoogid on olnud tähtis vahend, et üldisesse poliitilisse dialoogi veelgi rohkem kinnistada järjepidevat ja terviklikku koostööd rände vallas, sealhulgas tagasisaatmise/tagasivõtmise ja julgeolekuga seotud aspekte. Dialooge laiendatakse ja süvendatakse edaspidi tugevama partnerluse rakendamise kaudu, muu hulgas kõige olulisemate päritolu- ja transiidiriikidega, mis on esitatud teatistes uue partnerlusraamistiku kohta, mille komisjon võttis vastu 7. juunil 2016, ning kooskõlas Euroopa Ülemkogu 2016. aasta juuni järeldustega, tehes seda üheaegselt laiema piirkondliku koostöö arendamisega, mida tehakse selliste vahendite alusel nagu Hartumi ja Rabati protsessid, Praha protsess ning Budapesti protsess / siiditeede partnerlus. Nimetatud püüdlusi toetab Aafrika jaoks mõeldud hädaolukorra usaldusfondi ressursside strateegilisem kasutamine ning ambitsioonika välisinvesteeringute kava koostamine, mille abil käsitletakse rände algpõhjust ja toetatakse samas teiste arengueesmärkide täitmist.

Samamoodi tagab EL Valletta tegevuskava (võeti vastu 11.–12. novembri 2015. aasta tippkohtumisel) rakendamise raames kõigi viie samba järelmeetmed, sealhulgas seoses tagasisaatmise, tagasivõtmise ja taasintegreerimisega, unustamata sealjuures julgeolekuaspekte. Samuti tagab EL nõuetekohaste järelmeetmete võtmise seoses põhitegevustega, mis nähti ette deklaratsioonis, mis võeti vastu Vahemere idaosa ja Lääne-Balkani rändetee teemalisel kõrgetasemelisel konverentsil (8. oktoober 2015).

EL jätkab koostööd oma lõunapoolsete naabritega Põhja-Aafrikas, Saheli piirkonnas ja Aafrika Sarve piirkonnas, lõhkudes smugeldajate ärimudeli ning tugevdades piirihaldussuutlikkust, sealhulgas ka ÜJKP missioonide ja operatsioonide kaudu.

2016. aasta septembris toimunud ÜRO Peaassamblee tippkohtumisel, millel käsitleti pagulaste ja rändajate voogusid, leidis kinnitust, et see ei ole mitte üksnes Euroopa probleem, vaid tõsine ülemaailmne väljakutse, mis vajab rahvusvahelise üldsuse kindlat pühendumist, kinnistades seega ideed, et praeguse kriisiga tegelemine on ülemaailmne vastutus. Tippkohtumise osas järelmeetmete võtmine ning kahe kokkuleppe väljatöötamine on väga oluline.

EL säilitab äärmise valvsuse seoses võimalike uute ebaseadusliku rände teedega ja võtab asjakohaseid meetmeid sellega tegelemiseks. Iga alternatiivse rändetee kiire esilekerkimine pärast Lääne-Balkani rändetee reaalset sulgemist toob kaasa ELi meetmete kiire ümbersuunamise.

EL jääb endiselt pühendunuks kõigi rändajate ja pagulaste turvalisuse ja inimõiguste kaitse tagamisele, eelkõige järjest rohkemate nais- ja lapsrändajate puhul. Euroopa rände tegevuskava, mille komisjon 2015. aasta mais vastu võttis, seab inimõiguste austamise iga tegevussamba puhul esikohale. Valletta tippkohtumisel kokku tulnud Aafrika ja Euroopa juhid toonitasid rändajate inimõiguste kaitsmise olulisust. Nimetatud kavatsust austada rändajate ja pagulaste väärikust ja nende inimõigusi kinnitati Vahemere idaosa ja Lääne-Balkani rändetee teemalisel kõrgetasemelisel konverentsil. EL kavatseb 2016. aastal võtta täiendavaid meetmeid, et kaitsta naaberriikides asuvaid pagulasi ja rändajaid, et toetada vastuvõtvaid kogukondi ja tagada, et ELi rändega seotud välistegevus oleks kooskõlas rahvusvahelise inimõigusi ja pagulasi käsitleva õigusega, sealhulgas välja- või tagasisaatmise lubamatuse põhimõttega. Neid meetmeid tugevdatakse omakorda uue partnerlusraamistiku rakendamisega, mis toimub kõrge esindaja / komisjoni asepresidendi juhtimisel.

VALIMISVAATLUS JA DEMOKRAATIA

Demokraatia on kogu maailmas surve all ja kodanikuühiskonna tegutsemisruum väheneb. EL etendab olulist rolli, edendades ja toetades institutsioone, organisatsioone ja osalejaid üha repressiivsemas keskkonnas.

EList on saanud demokraatia toetamise peamine osaleja osaliselt tänu tema valimisvaatlusmissioonide usaldusväärsusele, kuna need järgivad terviklikkuse ja sõltumatuse kõrgeid standardeid kooskõlas rahvusvahelise valimisvaatlusmissiooni põhimõtteid käsitleva deklaratsiooniga. EL kinnitas oma pühendumust rahvusvahelisele valimisvaatlusmissiooni põhimõtteid käsitlevale deklaratsioonile seoses 2015. aasta inimõiguste ja demokraatia tegevuskavaga.

ELi valimisvaatlusmissiooni soovitusel on oluline osa koostööst kõigi partneritega, et parandada tulevasi valimisprotsesse, ning EL on tugevdanud oma pühendumust, võttes nii ELi kui ka OSCE/ODIHRi valimisvaatlusmissioonide soovitusel osas põhjalikke järeldusi. Neid soovitusi tõstatatakse nüüd järjepidevalt poliitilistes dialoogides partnerriikidega ja need annavad panuse ELi valimisabi kujundamisse. ELi uues inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas rõhutatakse lisaks vajadust konsolideerida parimaid tavasid, et tagada ELi valimisvaatlusmissioonide tõhusad järeldused.

EL viis 2016. aasta veebruaris lõpule oma demokraatia toetamise alase katseprojekti, mille eesmärk oli parandada oma töö järjepidevust demokraatia vallas. Mitu ELi delegatsiooni koos kohapeal esindatud liikmesriikidega tugevdasid demokraatia alaste probleemide ühisanalüüsi oma partnerriikides, tehes kindlaks valdkonnad, kus on potentsiaali teha partnerriikidega demokraatlike reformide nimel konkreetset ja tõhusalt koostööd. Demokraatia alaste tegevuskavade väljatöötamine leiab aset 2016. aastal.

Katseprojekt osutas vajadusele laiendada ELi toetust demokraatlikele institutsioonidele, keskendudes riigiasutuste ja kodanike vahelisele suhtlusele, toetades seadusandjaid, tugevdades erakondade ja kodanike vahelist seost ning toetades kohalikku demokraatiat ning ulatades abikäe traditsioonilistele osalejatele, kes etendavad demokraatia tugevdamises oma osa. See on ka julgustanud suuremat sünergiat demokraatia analüüsi, inimõigustealaste riigistrateegiate ja kodanikuühiskonna tegevuskavade vahel. ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas võtab EL kohustuse tugevdada oma tööd, et toetada mitmeparteilisi süsteeme, erakondi ja parlamente, eesmärgiga laiendada poliitilist tegutsemisruumi, ning tugevdada seost valimisvaatlusmissioonide ja demokraatia üldisema toetamise tegevuskava vahel. Selle eesmärgi saavutamisele aitavad kaasa valimisvaatlusmissioonide soovitusel süstemaatilised järeldused, sealhulgas valimisabi kaudu.

Euroopa demokraatia rahastu otsetoetust sihtrühmadele rahastatakse täiendavatest rahalistest vahenditest, mis on saadud vabatahtlike panustena liikmesriikidelt ja teistelt sihtrühmadelt, näiteks erasektori sihtasutustelt ja teistelt. 2015. aasta juunis otsustas Euroopa Komisjon anda Euroopa demokraatia rahastu tegevuskuludeks aastatel 2015–2018 uue 12 miljoni euro suuruse panuse.

MUUD TEGEVUSVALDKONNAD

Kliimadiplomaatia

Euroopa kliimadiplomaatia mängis keskset rolli ambitsioonika ülemaailmse kliimakokkuleppe sõlmimisel Pariisis toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsil (COP21). See positiivne samm ülemaailmsetes kliimameetmetes leidis kinnitust ELi kliimadiplomaatia tegevuskavas, mille välisasjade nõukogu võttis vastu 15. veebruaril 2016.

EL toetab jätkuvalt Pariisi kokkuleppe rakendamist ja teeb koostööd teiste riikidega, et toetada nende riikide heidete vähendamise lubaduste täielikku rakendamist vastavalt nende riiklikult kindlaks määratud panustele. Jätkatakse jõupingutusi, et käsitleda kliimamuutuste, loodusvarade (sealhulgas vee), heaolu, stabiilsuse ja rände vahelisi seoseid. EL käsitleb mõne partnerriigiga täiendavalt kliimamuutuste destabiliseerivat mõju, kasutades sealhulgas kliimaalaseid riskihindamisi ja suutlikkuse suurendamise toetamist.

Energiadiplomaatia

Energiadiplomaatia välismõõtmelised alused kaalutlused lisati ulatuslikumalt ELi tegevusse pärast seda, kui 2015. aasta juulis võeti vastu nõukogu järeldused ELi energiadiplomaatia kohta ja ELi energiadiplomaatia tegevuskava. Energiapartnerlused ja -dialoogid peaksid jätkuvalt olema sidusad asjakohaste välispoliitika-, sealhulgas kliimaeesmärkidega ning edendama allikate, tarnijate ja tarnekanalite mitmekesistamist ning ohutuid ja säästvaid vähese CO₂-heitega ja energiatõhusaid tehnoloogiaid, pöörates muu hulgas tähelepanu ELi ettevõtjate jaoks ärivõimaluste loomisele. Energiadialoogid peaksid asjakohastel puhkudel hõlmama arutelusid energiajulgeoleku ülemaailmsete ja piirkondlike arengusuundade üle ning võtma võimaluse korral arvesse ELi liikmesriikide eripära ja asjakohast käimasolevat tegevust. Need peaksid tagama ka selle, et kaitstud oleks liikmesriikide suveräänsus ja nende suveräänsed õigused uurida ja arendada nende loodusvarasid. EL on jätkuvalt pühendunud sellele, et kolmandates riikides edendatakse ja pidevalt parandatakse tuumaohutusega seoses kõige rangemaid nõudeid.

Väärtuspõhine poliitika

28. jaanuaril 2016 avaldas EL oma esimese aruande üldiste tariifsete soodustuste kava (GSP) mõju kohta, sealhulgas GSP+ mõju kohta neljateistkümne haavatava madala või keskmisest madalama sissetulekuga riigi puhul. GSP+ põhineb säästva arengu tervikkontseptsioonil. Tänu sellele süsteemile ei maksa osalevad riigid teatavate kaupade ELi eksportimisel tollimakse. Vastutasuks peavad nad ratifitseerima 27 peamist rahvusvahelist konventsiooni – sealhulgas ÜRO inimõiguste konventsioonid ja Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) töötajate õigust käsitlevad konventsioonid – ning nõustuma tegema koostööd nimetatud konventsioonide rakendamise järelevalve osas. Kõik 14 GSP+ kasutavad hinnangu saanud riigid on teinud märkimisväärsed jõupingutusi ja on üles näidanud siirast poliitilist ja institutsionaalset tahet, kuid vaja on teha veelgi rohkem. Jätkub korrapärane järelevalve ja dialoog GSP+ osalevate riikidega (Armeenia, Boliivia, Cabo Verde, Gruusia, Kõrgõzstan, Mongoolia, Pakistan, Paraguay ja Filipiinid). Järgmine korra kahe aasta jooksul esitatav aruanne GSP mõju kohta hõlmab ajavahemikku 2016–2017.

Konfliktipiirkondadest pärit mineraalid

EL valmistab aktiivselt ette järgmisi ja oletatavasti tõhustatud samme mitmete projektide rahastamiseks, et toetada vastutustundlikku konflikti- ja riskipiirkondadest pärit mineraalide hankimist. Edaspidises töös võetakse arvesse kogemusi, mis on saadud seoses käimasolevate ELi programmidega, mis on seotud OECD teavitustööga konfliktipiirkonnast pärit mineraalide osas – hetkel stabiilsuse ja rahu edendamise rahastamisvahendi raamides – (EL on andnud aastatel 2014–2015 toetust 1 miljon eurot), ja seoses Ida-Aafrika järvede piirkonna rahvusvahelise konverentsi / maavarasid käsitleva piirkondliku algatusega (EL on andnud aastateks 2014–2016 toetust 3 miljonit eurot).

Euroopa majandusdiplomaatia

Majandusdiplomaatia eesmärk on aidata ELi liikmesriikide majandustel ülemaailmses kontekstis heaolu tagada. Võimendades regulatiivseid, poliitilisi, kaubanduslikke, rahanduslikke või kultuurilisi aspekte, õhutatakse selle abil ülemaailmses kontekstis kaubandust, koostööd ja investeeringuid, kasutades ära Euroopa tugevaid külgi ja juhirolli, tehes tõhusat koostööd ELi osalejatega ning parandades majandusvaldkonnas ELi välistegevuse sidusust ja tõhusust.

Töö tõeliselt integreeritud ja tõhusa ELi majandusdiplomaatia tegevuskavaga on toimunud järgmiste alussammaste toel: 1) ELi poliitika koordineerimise ja ühtsuse tõhustamine; 2) paremini struktureeritud suhted ELi liikmesriikide ja ELi ettevõtjatega; 3) Euroopa Investeeringuspanga kasvanud roll, mis peaks omama tähtsust VKEdes rahvusvahelisemaks muutmisel, samuti investoritele tagatiste andmisel riskantsetes piirkondades; ja 4) ELi delegatsioonide jõulisem roll.

VÄLJAVAATED AASTAL 2017

Töö ELi üldise strateegia rakendamisega kujundab ELi välissuhete, sealhulgas ÜVJP raamistiku järgmisteks aastateks. Nimetatud strateegia rakendamine üle mitme poliitikavaldkonna võimaldab Euroopa Liidul seista väljakutsete ja kriisidega vastamisi tõhusamal ja ühendatumal viisil. 2017. aastal ja ka hiljem jätkub töö, mis algas 2016. aastal nende algatuste järelmeetmetega, mille eesmärk oli muuta ELi välistegevus usaldusväärsemaks, reageerimisvõimelisemaks ja ühtsemaks, eelkõige seoses vastupanuvõime suurendamisega ning tervikliku lähenemisviisiga kriisidele ja konfliktidele, julgeoleku ja kaitsega, ning tugevdades seost sise- ja välispoliitika vahel, pöörates tähelepanu ka rände ja terrorismivastasele võitlusele.